

Indiener: College van burgemeester en wethouders

Datum: 12 mei 2020

Portefeuillehouder(s): Wethouder De Weger

Portefeuille(s): ruimtelijke ordening

Contactpersoon: E. Tselekis

Tel.nr.: 8598

E-mailadres: tselekis.e@woerden.nl

Onderwerp:

Vaststelling Waardenkader voor de omgevingsvisie gemeente Woerden

---

Samenvatting:

Wij stellen uw raad voor om het Waardenkader gemeente Woerden vast te stellen. Dit waardenkader beschrijft de uitgangspunten, waarden en inrichtingsprincipes voor de ontwikkeling van de omgevingsvisie van de gemeente Woerden. Op deze manier is vastgelegd wat van waarde is voor Woerden in de fysieke leefomgeving, nu en in de toekomst. Daarmee vormt het waardenkader een raamwerk voor de nadere uitwerking van de Omgevingsvisie. Het ontwerp-waardenkader is door middel van een participatieproces voorgelegd aan de samenleving, waarbij ook alle kernen specifiek zijn benaderd. De waarden in het ontwerp-waardenkader werden op veel onderdelen herkend en bevestigd, maar het participatieproces heeft ook geleid tot aanvullingen en aanscherpingen binnen de waarden, ten opzichte van met ontwerp- waardenkader. Zo is er meer nadruk komen te liggen op sociale aspecten binnen de waarden.

Gevraagd besluit:

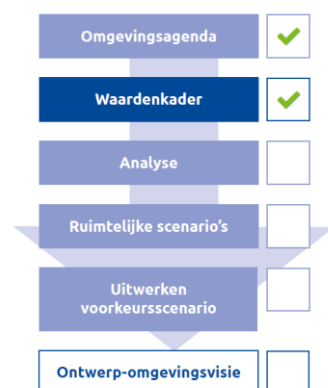
1. Het Waardenkader voor de nieuwe omgevingsvisie voor de gemeente Woerden vast te stellen.

Inleiding

Waarom wordt dit voorstel nu voorgelegd?

Voor de ontwikkeling van de omgevingsvisie van Woerden wordt een proces van vijf stappen doorlopen, zie onderstaande afbeelding. Het waardenkader is hierin de tweede stap, na het vaststellen van de omgevingsagenda.

In het waardenkader is de identiteit en het karakter van Woerden aangeduid en daarbij is ook benoemd wat hierin waardevol en belangrijk is, nu en in de toekomst. Dit is gedaan met behulp van uitgangspunten, waarden en inrichtingsprincipes voor de omgevingsvisie. Dit waardenkader zal daarmee kaderstellend zijn voor de uitwerking van de omgevingsvisie. Dat wil zeggen dat het waardenkader concreet richting geeft aan de te maken ruimtelijke afwegingen en keuzes voor de toekomstige leefomgeving.

Participatieproces

Hoe is dit voorstel tot stand gekomen

Hoe is dit voorstel tot stand gekomen

Het waardenkader is het resultaat van een intensief proces met vele betrokkenen. In november 2019 heeft het college van B&W het ontwerp-waardenkader vastgesteld. De zeven waarden in dit ontwerp-waardenkader zijn voorgelegd aan de Woerdense samenleving, in de periode januari-maart. Hiervoor zijn vier participatievormen gebruikt, zodat iedereen in de gelegenheid was om mee te doen op een manier die hem of haar het meeste aansprak:

1. Online enquête (circa 450 respondenten)
2. Straatgesprekken door middel van een weegspel op lokale markten en centra in alle kernen van de gemeente Woerden (meer dan 100 respondenten)
3. Een publiek debat, voor iedereen toegankelijk (17 deelnemers)
4. Een enquête voor belangenvertegenwoordigers. Dit ter vervanging van de geplande stakeholdersbijeenkomst, die door corona maatregelen niet kon doorgaan (13 deelnemers).

De respons in totaal was hoog, er waren namelijk meer dan 500 unieke respondenten. Een aantal respondenten hebben via meerdere kanalen deelgenomen aan de participatie. Via de rapportage participatie (20i.02436) kunt u kennismaken van het verloop en de uitkomsten van het participatieproces.

Invloed participatieproces op het waardenkader

Het participatieproces heeft geleid tot een aantal nieuwe inzichten. De uitkomsten hebben niet geleid tot geheel nieuwe waarden, maar tot een aanscherping en aanvulling op de verwoording en verbeelding van de ontwerp-waarden. De onderwerpen veiligheid en sociale cohesie zijn toegevoegd aan de beschrijving van de waarden in het waardenkader. Ook is er meer nadruk gelegd op inclusie en op toekomstbestendigheid.

Samenwerking met andere gemeenten

Dit is niet van toepassing.

Wat willen we bereiken?

Met dit Waardenkader wordt een kader geboden voor de uitwerking van de Omgevingsvisie. Met de waarden voor ogen kunnen ruimtelijke afwegingen worden gemaakt die passen bij de identiteit van Woerden.

Wat gaan we daarvoor doen?

De inspanningen die noodzakelijk zijn voor de totstandkoming van dit waardenkader zijn reeds verricht. De uitwerking van de Omgevingsvisie wordt hierna met het waardenkader in de hand verder opgepakt.

Argumenten

- 1.1 *Het Waardenkader vormt het gedragen kader voor het uitwerken van de omgevingsvisie*
Het waardenkader schetst de uitgangspunten, waarden en ontwerpprincipes die passen bij de gemeente Woerden. Hiermee wordt de identiteit en het onderscheidende karakter van Woerden geborgd.
De waarden in het definitieve waardenkader zijn:

1. Sociaal en ondernemend
2. Vitale en veerkrachtige kernen en wijken
3. Hoogwaardige voorzieningen en centrum voor de regio
4. Bereikbaarheid
5. Duurzaam en toekomstbestendig
6. Cultuurhistorie
7. Landschap van het Groene Hart

1.2 *Het Waardenkader ondersteunt de Woerdense vertegenwoordiging in de regio.*
Niet alleen gemeenten, maar ook het Rijk en de Provincie stellen een Omgevingsvisie op. Woerden krijgt de kans om inbreng te geven op de Provinciale omgevingsvisie. Het waardenkader helpt om duidelijk de Woerdense identiteit te presenteren.

2.1 *Het Waardenkader is getoetst en aangevuld door inwoners, ondernemers en belangenvertegenwoordigers.*
Het participatieproces heeft bijgedragen aan een gedragen en passend waardenkader. Daarmee vormt het een solide basis voor het uitwerken van de omgevingsvisie.

Kanttekeningen, risico's en alternatieven

Er zijn geen kanttekeningen, risico's of alternatieven te vermelden.

Financiële gevolgen van het voorgestelde besluit

Er zijn geen kosten gemoeid met de uitvoering van dit voorstel.

Communicatie

Het Waardenkader komt online beschikbaar op de website van de gemeente Woerden. Ook de rapportage met de uitkomsten van het participatieproces wordt op de website geplaatst.

Vervolgproces

De omgevingsvisie wordt uitgewerkt in een aantal stappen (zie afbeelding eerder in dit raadsvoorstel, pagina 2): analyse van de opgaven, scenariovorming, uitwerking voorkeursscenario en ontwerp omgevingsvisie. De raad en de samenleving zullen bij de scenario-ontwikkeling worden betrokken. In Q2 2021 wordt besluitvorming over de omgevingsvisie beoogd.

Bevoegdheid raad:

De bevoegdheid van de raad voor het vaststellen van het waardenkader ligt besloten in de artikelen 108 en 147 van de Gemeentewet.

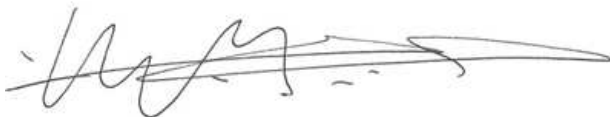
Bijlagen:

- Waardenkader Omgevingsvisie gemeente Woerden (20i.02393)
- Rapportage Participatieproces ontwerp- Waardenkader (20i.02436)
- Raadsbesluit (20R.00497)

De indiener: College van burgemeester en wethouders

Secretaris

M.H. Brander

Burgemeester

V.J.H. Molkenboer

Onderwerp: Vaststelling Waardenkader Omgevingsvisie Gemeente Woerden

---

De raad van de gemeente Woerden;

gelezen het voorstel d.d. 25 juni 2020 van:
- burgemeester en wethouders

gelet op het bepaalde in de Gemeentewet;
artikel 108 en 147

b e s l u i t:

1. Het Waardenkader voor de nieuwe omgevingsvisie voor de gemeente Woerden vast te stellen.
2. Kennis te nemen van de rapportage over het participatieproces.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Woerden in zijn
openbare vergadering, gehouden op

De griffier,

De voorzitter,

drs. M.J.W. Tobeas

V.J.H. Molkenboer

Waardenkader gemeente Woerden

Uitgangspunten, waarden en inrichtingsprincipes voor de ontwikkeling van de omgevingsvisie gemeente Woerden

gemeente
WOERDEN

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
Introductie	4
1. Structurele opgaven	4
2. Woerdense maat	5
3. Omgevingsvisie	5
4. Waarom een Waardenkader?	6
5. Hoe komt de omgevingsvisie tot stand?	7
Cultuurhistorie	8
Onderscheidend Woerden	11
Waardenkader	12
• Uitgangspunten voor de kwaliteit van onze leefomgeving	13
• Waarden die Woerden karakteriseren en dragen	17
• Ruimtelijke inrichtingsprincipes	25

Juni 2020

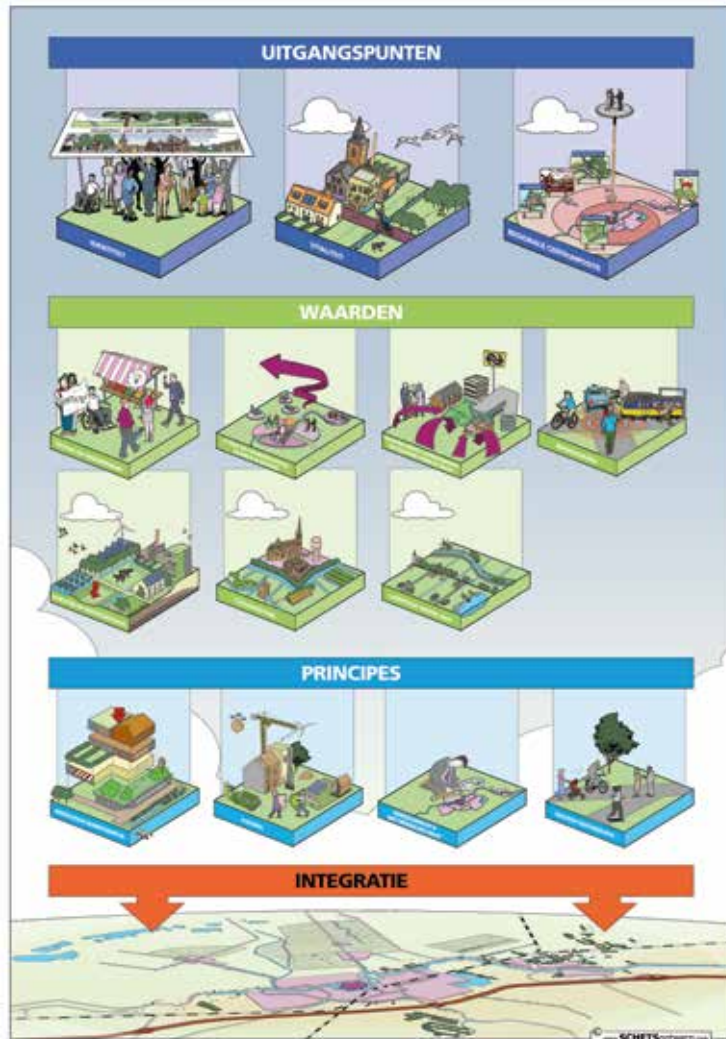
Illustraties:

© www.schetsontwerp.com

Ontwerp:

Brût Communicatie

Leeswijzer

In dit stuk beschrijven we het 'Waardenkader van gemeente Woerden'. Na de omgevingsagenda is dit de volgende stap op weg naar de omgevingsvisie. De omgevingsvisie geeft antwoorden op de vraag hoe we een aantal structurele opgaven voor Woerden in de toekomst ruimtelijk willen oplossen. Dat is belangrijk voor het behoud van de vitaliteit en identiteit van Woerden. In de introductie gaan wij verder in op wat de omgevingsvisie is, hoe deze samenhangt met de Omgevingswet en welke stappen er nodig zijn om tot de omgevingsvisie te komen.

Het Waardenkader gaat over de vraag: waar staat Woerden voor?

Wat vindt Woerden belangrijk? Wie of wat is Woerden? Pas als we dat weten, kunnen we concreet aan de slag met het maken van ruimtelijke plannen.

We doorlopen daarom een aantal stappen:

1. We beschrijven de identiteit van Woerden door in te gaan op de cultuurhistorie en de kenmerken waarmee Woerden zich onderscheidt van andere gemeenten.
2. We beschrijven een aantal uitgangspunten waar wij rekening mee willen houden bij de plannen.
3. We combineren die uitgangspunten met de identiteit van Woerden. Dat levert een aantal 'Waarden van gemeente Woerden' op, die richting geven in de keuzes die we moeten gaan maken.
4. Uit de waarden van Woerden volgt een aantal meer concrete principes waarmee we de plannen kunnen gaan ontwerpen.

Het resultaat is het 'Waardenkader van gemeente Woerden', dat een bouwsteen vormt voor het maken van ruimtelijke plannen. We werken daarbij van abstract naar concreet, met als eindresultaat duidelijke handvatten om de ruimtelijke plannen ook daadwerkelijk te kunnen gaan maken.

Introductie

1. Structurele opgaven voor gemeente Woerden

De gemeente Woerden staat in de komende periode voor een aantal structurele opgaven die beslag leggen op de ruimte. In de omgevingsagenda (19R.00183) worden deze opgaven genoemd.

- Wat betreft het **landschap** is de opgave om de natuurwaarden, de rust en de ruimte van het veenweidelandschap te bewaren bij de toenemende vraag om in dezelfde ruimte te wonen en te werken. Hoe behouden we de identiteit van gemeente Woerden en de kernen in het landschap? Daarbij moet het landschap ook voldoende bereikbaar zijn voor recreanten die de rust en ruimte willen beleven.
- Als we kijken naar de **economie**, mogen we een ander aspect van het landschap niet vergeten. Een groot gedeelte van ons landschap wordt namelijk gebruikt door boeren voor hun bedrijf, vooral voor de melkveehouderij. Door de bodemdaling wordt het echter in de toekomst steeds lastiger om te kunnen blijven boeren zoals zij nu doen. Daar zal een verandering plaats moeten vinden. Voor andere bedrijven in gemeente Woerden blijft het ook op termijn de uitdaging om voldoende en goede bedrijfsruimte te vinden. De binnenstad van Woerden is mooi historisch en tegelijkertijd levendig door een sterk winkelbestand. Dit voorzieningsniveau willen we in de toekomst behouden. Doordat meer mensen hun inkopen online doen, zijn er echter meer mensen nodig om midden- en kleinbedrijf levensvatbaar te laten zijn. Een groei van gemeente Woerden binnen de eigen mogelijkheden speelt hierop in. Door de digitale ontwikkelingen hoef je tegenwoordig niet meer op een bedrijf of kantoor te zitten om te ondernemen, bijvoorbeeld als zzp'er. Bij de inrichting van stadsdelen moeten we daar rekening mee houden. Het ondernemerschap in gemeente Woerden is traditioneel sterk en gemeente en ondernemers zullen de handen in elkaar slaan om deze uitdagingen het hoofd te bieden.
- De gemeente Woerden is een fijne gemeente om te **wonen**. Er zijn echter niet genoeg huizen doordat er steeds minder mensen in één huis wonen en steeds meer mensen in gemeente Woerden willen wonen. Het is immers een aantrekkelijke en goed bereikbare plek in het midden van het land. Daarbij wil gemeente Woerden binnen de eigen mogelijkheden een verantwoordelijkheid op zich nemen voor de regionale behoefte aan woningen. Hoeveel huizen willen we bouwen en aan hoeveel inwoners willen wij plaats bieden? Tot 2030 kan er binnen de zogenaamde 'rode contouren' van gemeente Woerden worden gebouwd (de ruimte die de provincie geeft aan stadsontwikkelingen). Hierbij willen we in de stad Woerden vooral woningen bouwen in de nabijheid van het station in verband met de bereikbaarheid. Welke dichtheid past hier bij de identiteit van gemeente Woerden? Door hoger te bouwen, hoeft er minder open ruimte te worden geclaimd. Maar een hogere bebouwing geeft gemeente Woerden ook een meer stedelijk karakter. Voor de kernen is woningbouw belangrijk, dat houdt de dorpen in de toekomst vitaal.
- Gemeente Woerden heeft de ambitie om in 2030 **energieneutraal** te zijn. Hiermee wordt de uitstoot van CO2 gereduceerd. Daarbij kan gemeente Woerden als landelijke gemeente zelfs een positieve bijdrage leveren aan het verstedelijkt gebied van de Randstad. Hernieuwbare energiebronnen zoals zonne-energie, windenergie en niet te vergeten warmte uit de aarde en het oppervlaktewater zijn hierbij belangrijk. In de toekomst zullen hier ongetwijfeld nog veel nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden. De energietransitie zal van invloed zijn op hoe wij wonen, werken en ons voortbewegen. Hierbij is een goede inpassing van zonnepanelen en windmolens in het landschap van belang. De energietransitie biedt ook kansen aan bedrijven in bijvoorbeeld de installatietechniek en levert nieuwe verdienmodellen, bijvoorbeeld voor boeren.

- Woerden heeft altijd een strategische ligging gehad door zijn plek in het midden van het land en de goede **bereikbaarheid** voor auto, OV en fiets. Een goede bereikbaarheid is een voorwaarde voor de ontwikkelingen op het gebied van wonen en werken. Daarom wordt in de verkeersvisie dan ook nadrukkelijk het streven uitgesproken om binnen 10 minuten vanuit heel Woerden op de rijksweg of provinciale weg te zijn of in maximaal 5 minuten van de kernen naar Woerden te kunnen bewegen. We zien echter ook dat het op het hoofdwegen en het spoor steeds drukker wordt en er hierdoor problemen ontstaan op de overige wegen. Hoewel gemeente Woerden maar een beperkte invloed heeft op de toenemende drukte in het verkeer en op het spoor, willen we het onze inwoners zo makkelijk mogelijk maken om de aansluiting te kunnen blijven vinden, ook in de toekomst. Het stimuleren van fietsnetwerken zal hierbij een rol spelen.

2. Wat is de 'Woerdense Maat'?

Alle opgaven die we hiervoor hebben genoemd, vragen om ruimte. En die ruimte is beperkt. Immers, je kunt door de slappe bodem niet overal bouwen en je wilt ook niet overal bouwen. Deels om de identiteit van gemeente Woerden en de kernen te bewaren, maar ook omdat je in de toekomst nog keuzes wilt kunnen blijven maken. De ruimte in gemeente Woerden is dus schaars. We zullen dus goed moeten nadenken hoe al deze opgaven van landschap, wonen, werken, energie en mobiliteit in dezelfde ruimte een plek kunnen krijgen. Dit heet ruimtelijke ordening. Maar hoe komen we tot de goede keuzes? Hoe kan de gemeente Woerden zich zó ontwikkelen, dat behouden blijft wat wij van waarde vinden? Wat zijn bij de veranderingen de kernkwaliteiten van gemeente Woerden en op welke schaal willen wij veranderen? De omgevingsagenda roept daarom op tot het beschrijven van de identiteit van gemeente Woerden en de 'Woerdense maat'. Door te beschrijven wie je bent en wat je belangrijk vindt, heb je een kompas om keuzes te maken voor de toekomst. Woerden is bijvoorbeeld een

middelgrote stad in landelijk gebied, met afzonderlijke kernen met een eigen identiteit. Welke ontwikkelingen er ook volgen, hier hoort het grootstedelijk karakter van Leidsche Rijn niet bij. Maar ook willen wij de huidige centrumfunctie met bijbehorende voorzieningen voor de kernen behouden. Wat is er nodig om in de toekomst deze balans en 'middenschaal' te behouden?

De eerste vraag die we dus moeten stellen, is: wie zijn wij in de gemeente Woerden en wat vinden wij belangrijk? Dit stuk, het 'Waardenkader van gemeente Woerden' wil hier richting in geven.

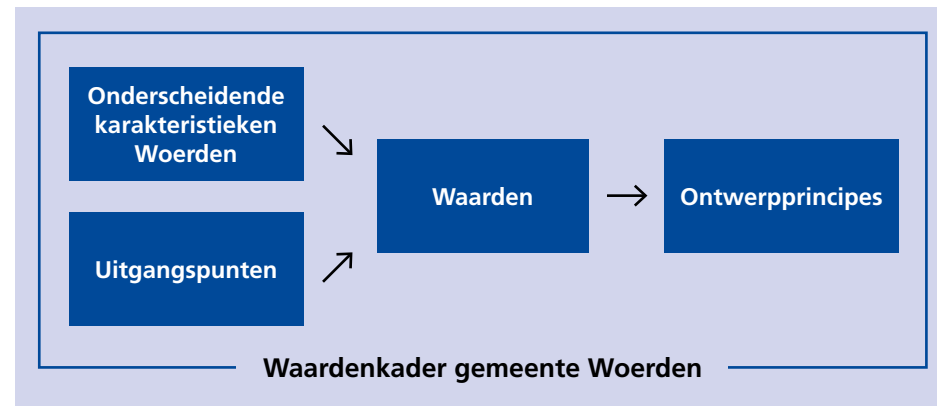
3. Omgevingsvisie en Omgevingswet

Het wettelijke middel om op deze vragen antwoorden te geven, is de omgevingsvisie¹. Deze moet een passend kader bieden voor het invullen van de toekomstige leefomgeving. Belangrijk is dat hierin alle ruimtelijke opgaven evenwichtig zijn samengebracht, zodat het goed leven, wonen, leren, werken en ontspannen is voor iedereen in de gemeente Woerden. Het Waardenkader is, net als de omgevingsagenda, een stap die we zetten voor de invoering van de omgevingsvisie. De gemeente Woerden is dus al gestart met de voorbereidingen voor de omgevingsvisie. De omgevingsvisie zelf is weer een onderdeel van de Omgevingswet, die in 2021 van kracht zal zijn. De Omgevingswet vervangt allereerst de instrumenten die we nu kennen voor de ruimtelijke ontwikkeling, zoals de structuurvisie en het bestemmingsplan. Hiervoor in de plaats komen nieuwe instrumenten die meer gebiedsgericht zijn en tot participatie uitnodigen, namelijk de omgevingsvisie en het Omgevingsplan.

¹ Wat is een omgevingsvisie?

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet verplicht gemeenten om een omgevingsvisie op te stellen. Dat geldt ook voor het Rijk en de provincies. De omgevingsvisie is een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie heeft betrekking op alle terreinen van de leefomgeving. Een omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed en het effect hiervan op de leefomgeving (bron: informatiepunt Omgevingswet, augustus 2019, <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/wetsinstrumenten/instrumenten/omgevingsvisie>).

De omgevingsvisie gaat over ontwikkeling van de fysieke leefomgeving op lange termijn. Op basis daarvan worden weer omgevingsplannen gemaakt, waarin de concrete omgevingsregels voor de verschillende gebieden komen te staan. De Omgevingswet vraagt dat alle geldende regels op het gebied van de fysieke leefomgeving worden opgenomen in deze plannen. Dit betekent dat bijvoorbeeld ook de milieuregelgeving deel zal uitmaken van het Omgevingsplan. Dat moet meer overzicht en inzicht geven in de mogelijkheden die er zijn om een locatie of gebied te ontwikkelen. Meer informatie over de nieuwe Omgevingswet is te vinden op de website van het ministerie www.aandeslagmetdeomgevingswet.nl.

4. Wat is het Waardenkader?

De eerste vraag die we ons stellen, is: wat maakt gemeente Woerden nu eigenlijk tot gemeente Woerden? Wat is er karakteristiek voor gemeente Woerden en onderscheidt gemeente Woerden op ruimtelijk gebied van andere gemeenten? De tweede vraag is dan: met welke uitgangspunten willen wij rekening houden als we een kwalitatief goede leefomgeving voor gemeente Woerden willen opstellen? We noemen er hier drie, namelijk vitaliteit, identiteit en de regionale positie van gemeente Woerden. Hoe we de gemeente Woerden verder ook vormgeven, steeds houden we deze uitgangspunten in het oog. Zij zijn een soort bril waardoor we naar de ontwikkelingen van gemeente Woerden gaan kijken. En zo komen we aan de waarden van gemeente Woerden. Wat vinden we met elkaar zó belangrijk voor de toekomstige leefomgeving, dat dit bepalend is voor de verdere uitwerking van de omgevingsvisie?

Het is dus de combinatie van deze uitgangspunten met die typisch Woerdense karakteristieken die de Waarden van gemeente Woerden opleveren. Op basis van deze waarden benoemen wij vervolgens een aantal concrete ontwerpprincipes. Deze zijn sturend bij het ontwerpen van het ruimtelijke toekomst- en ontwikkel-perspectief op basis van de benoemde waarden. Dit alles hebben we dus nodig om de omgevingsvisie straks goed uit te kunnen werken in een samenhangend ruimtelijk toekomstbeeld van de gemeente Woerden op het gebied van wonen, werken en ondernemen, leren, bewegen, recreëren, landschap en ecologie, water- en bodemhuishouding, klimaat, cultuurhistorie en energieopwekking.

In dit stuk beschrijven we dus de de onderscheidende karakteristieken, de uitgangspunten, de waarden van gemeente Woerden en de ontwerpprincipes. Aan het eind volgt ook een doorkijk naar de consequenties voor de gebieden landschap, wonen, werken, energie en mobiliteit.

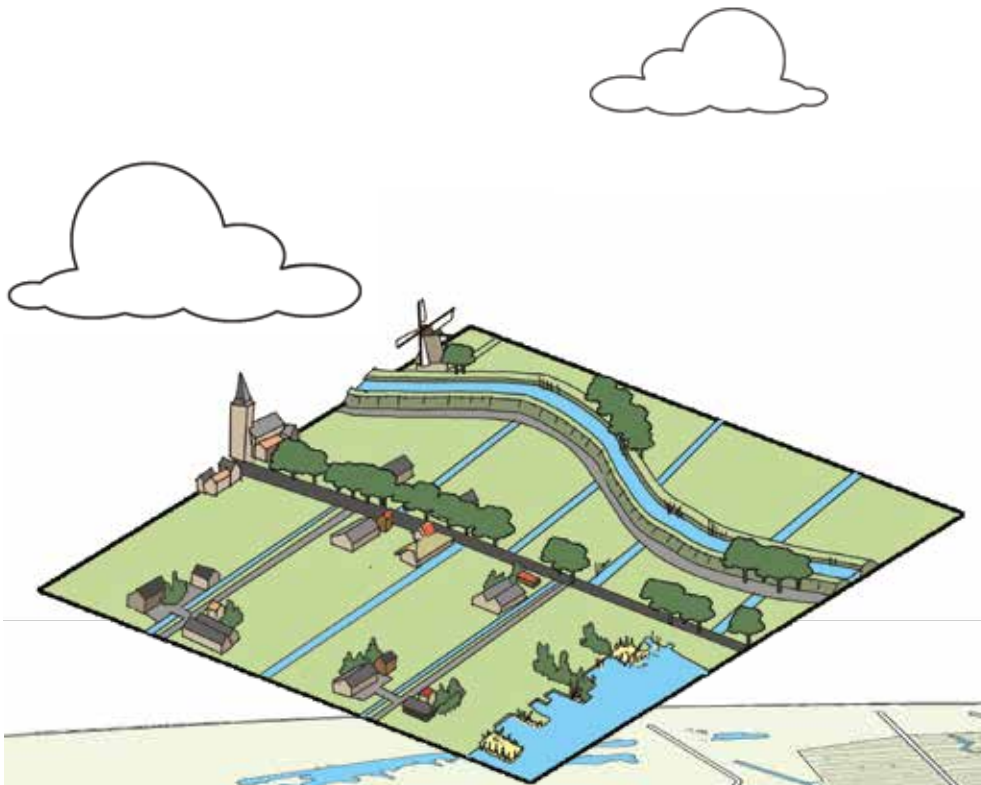
5. Hoe komt de omgevingsvisie van gemeente Woerden tot stand?

Zoals aangegeven, is het Waardenkader van gemeente Woerden een van de stappen op weg naar de omgevingsvisie, zoals ook de omgevingsagenda dat is. Hieronder een overzicht van alle stappen die nodig zijn om te komen tot de omgevingsvisie:

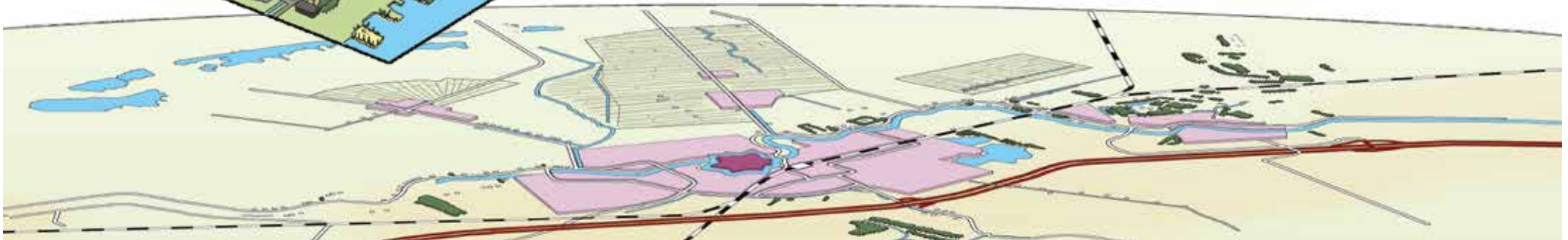
- Stap 1: de **omgevingsagenda**; hierin zijn de opgaven in de fysieke leefomgeving benoemd. De omgevingsagenda is al opgeleverd.
- Stap 2: het **Waardenkader voor gemeente Woerden**; hierin leggen we vast wat we met elkaar zó belangrijk vinden voor de toekomstige leefomgeving, dat dit bepalend is voor de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie in 2020.
- Stap 3: kwalitatieve en kwantitatieve analyse van de opgaven.
- Stap 4: uitwerking van de omgevingsvisie in een aantal scenario's.
- Stap 5: kiezen van een voorkeursscenario en dit uitwerken tot een definitief ontwerp.
- Stap 6: besluitvorming door de gemeenteraad.

Bij verschillende stappen wordt ook de Woerdense samenleving geraadpleegd, onder andere bij stap 2 en stap 4. De omgevingsvisie zal in 2021 gereed zijn voor besluitvorming door de raad.

Cultuurhistorie

De geschiedenis heeft gemeente Woerden zijn karakteristieke gegeven. De streek van Woerden staat van oudsher bekend om haar strategische ligging langs de Rijn. Het *castellum Laurium* was een onderdeel van de *limes*, de grens van het westelijke gedeelte van het Romeinse Rijk langs de Rijn, die in onze omgeving het grondgebied van de Romeinen scheidde van het grondgebied van de *Frisii*. De ligging van het castellum, grofweg op het Kerkplein, bepaalt de huidige ligging van Woerden. De eerstvolgende zichtbare mijlpaal voor Woerden na de Romeinse periode is in de 13^e eeuw, als een stenen kerk wordt gebouwd en graaf Floris V een kasteel sticht. Het landschap rond Woerden is dan echter al geruime tijd in ontwikkeling. Door de afwatering van het moerassige veengebied, vanaf de 10^e eeuw, ontstaat de karakteristieke 'cope' structuur (een 'cope' is een overeenkomst tussen de landheer - voor de gebieden rond Woerden vooral de bisschop van Utrecht - en ontginners) met parallelle slootjes langs een natuurlijke watergang. De 'Grote Ontginning' vindt plaats tussen de 10^e en de 14^e eeuw, waarin het Groene Hart veel van zijn huidige vorm krijgt. Vanaf die tijd spelen het beheersen van het water, inklinking van de bodem (de huidige weiden zijn ontstaan nadat het gebied weer te nat werd voor de aanvankelijke akkerbouw na de drooglegging) en de handelsactiviteiten door de jaarmarkt een grote rol in de

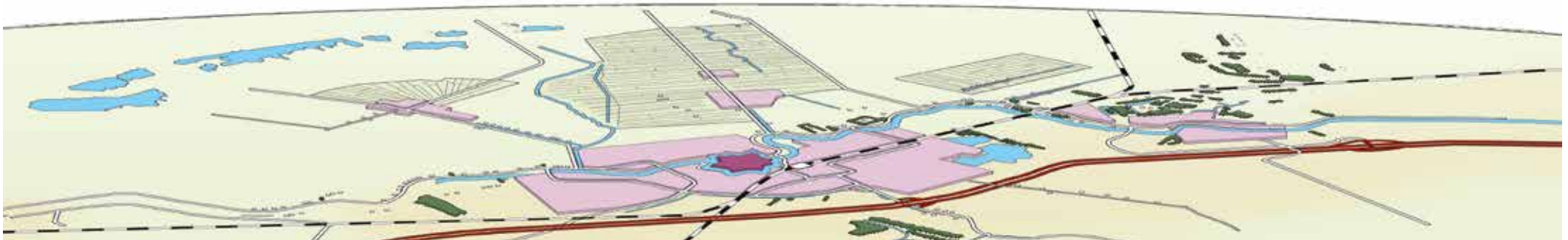

ontwikkeling van Woerden en omstreken. Door de inklinking en vernatting van de bodem, maakt de akkerbouw gaandeweg plaats voor veeteelt en wordt de productie en handel van kaas een belangrijke bron van inkomsten.

De identiteit van Woerden heeft zich in deze eeuwen zodoende verruimd van een militaire grensplaats met een strategische ligging naar een groeikern voor ontginningen met een centrumfunctie voor het omliggende gebied. Deze centrumfunctie van Woerden wordt in de middeleeuwen gevormd door de jaarmarkten, het kasteel en de vestiging van het 'Groot Waterschap' in Woerden. De strategische ligging en militaire functie van Woerden blijven een bepalende factor. Tijdens de Nederlandse Opstand tegen de Spaanse landsheren en later in de 17^e eeuw tijdens de oorlogen met Frankrijk als onderdeel van de Oude Hollandse Waterlinie zorgen deze ervoor dat Woerden zich ook in militair opzicht verder ontwikkelt. Deze vestingswerken uit de 16^e en 17^e eeuw zijn ook vandaag nog zichtbaar in het grachtenpatroon rond de binnenstad. Tijdens de Nederlandse Opstand keerden veel mensen zich af van het katholieke geloof, maar in de 19^e eeuw groeit de invloed van de rooms-katholieke kerk weer. Aan het eind van die eeuw worden het Klooster en de Bonaventurakerk gebouwd. Het station in Woerden is gebouwd in 1855 en geopend met de spoorverbinding tussen Rotterdam en Utrecht. Hierdoor ontwikkelt de stad Woerden zich sneller dan omliggende stadjes en dorpen. Waterwegen nemen hiermee in belang af.

Een teken hiervan is dat de Oude Rijn, die al die eeuwen dwars door de stad liep, in 1961 wordt gedempt om plaats te maken voor de Rijnstraat. Woerden is sinds de jaren zestig meegegroeid met de verstedelijking in de regio Utrecht. Door de afstand tot de stad Utrecht, heeft Woerden echter zijn eigen karakter en zijn centrumfunctie voor de directe omgeving (Harmelen, Kamerik en Zegveld) en de gemeenten eromheen (Oudewater, Lopik en Montfoort) weten te behouden. Deze positie van Woerden, als centrum in het Groene Hart en als westelijke satelliet in het netwerk van de regio Utrecht, geeft Woerden een uitgangspositie die complex is, maar ook veel mogelijkheden geeft.

De kernen Zegveld, Kamerik en Harmelen kennen hun eigen geschiedenis en identiteit. Zegveld en Kamerik zijn ontstaan in de 'Grote Ontginning'. In Zegveld concentreerde de bebouwing zich rond de kerk die in de 14^e eeuw aan de Hoofdweg werd gesticht. Alleen Woerden was goed bereikbaar vanuit Zegveld. Doordat boeren hun vee en producten moeilijk konden transporteren en door verdere inklinking van de bodem, ontstond in de 20^e eeuw de wens tot ruilverkaveling (afronding 1969). Het was voor Zegveld een enorme vooruitgang: er werden nieuwe wegen en bruggen aangelegd, het waterbeheer werd verbeterd, boerderijen werden verplaatst, land werd opnieuw verdeeld en te kleine bedrijfjes werden uitgekocht. Door de ruilverkaveling werd de viersprong

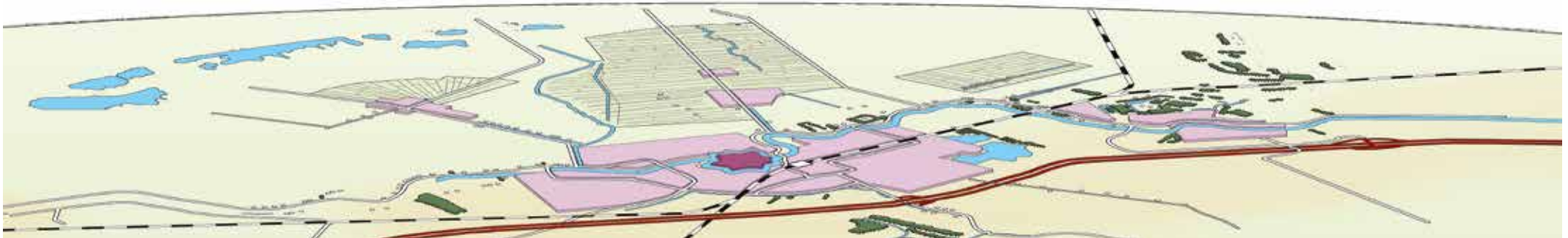
Hoofdweg-Milandweg-Middenweg de kern van het nieuwe Zegveld. Nog altijd zijn de resultaten van deze "herontginning" in het landschap zichtbaar: strakke, waar mogelijk rechte wegen in grote vlakken polderland. Dit verbeterde de ontsluiting en de agrarische omstandigheden, maar het oorspronkelijke landschap is hierdoor grotendeels verdwenen.

Kamerik wordt gekenmerkt door een bijzondere bebouwing. Langs de wetering is bebouwing, maar ook achter in het land is een boerderijenstrook. Waarschijnlijk dateert de bebouwing op deze kleirug ook uit de ontginningsperiode. Kamerik bleef tot het midden van de 20^e eeuw een langgerekt wegdoorp. De ruimtelijke ontwikkeling in Kamerik na 1850 heeft zich voor een deel voltrokken langs kerkelijke grenzen. Opvallend is het ontstaan van de dorpskern de Kanis. Kamerik was overwegend protestants geworden (calvinistisch) en er werd in 1855 besloten een rooms-katholieke kerk 2 kilometer noordelijker te bouwen. Geleidelijk aan ontstond er hier meer bebouwing en na de Tweede Wereldoorlog kon er daadwerkelijk van een 'kern' gesproken worden. Ook Kamerik zelf groeide sterk na de Tweede Wereldoorlog.

De oudste schriftelijke vermelding van Harmelen dateert van 1202. Harmelen was een kerkdorp waar ook een aantal bestuurseenheden van omliggende polders waren gevestigd, zoals de Harmelerwaard, Gerverscop en Reijerscop.

Het huidige landschap herinnert door zijn regelmatige structuur van dijken, weteringen en sloten nog steeds aan de middeleeuwse ontginningen. De Breudijk, Gerverscop en Reijerscop zijn voorbeelden van tamelijk ongerepte dijken met boerderijbebouwing. Naast de veeteelt kwam vanaf het begin van de 20^e eeuw ook tuinbouw voor, met name in Oudeland en de Harmelerwaard. Buiten het dorp lag de oude ridderhofstad Huize Harmelen. Het natuurgebied Het Vijverbosch, ontstaan door de zand- en kleiwinning voor de Woerdense steenbakkerijen, was onderdeel van het jachtterrein van het kasteel. Na 1950 groeide Harmelen uit tot een bescheiden forensengemeente. In de jaren '70 van de 20^e eeuw werden in de dorpskom veel panden gesloopt met het oog op een betere verkeersontwikkeling.

De strategische handelspositie, de militaire ontwikkeling en de positie op de grens van Holland en Utrecht, het veengebied, de bereikbaarheid van Woerden en tot slot de centrumfunctie van Woerden, het zijn allemaal drijvende krachten achter de ontwikkeling van gemeente Woerden en de kernen eromheen. De wil tot samenwerken, het omzien naar elkaar en de handelsgeest zijn waarden die mensen in de gemeente Woerden de geest gaven - en wellicht nog steeds geven -, om hun samenleving iedere dag vorm te geven. Dit uit zich in activiteiten en in de gebouwde en natuurlijke omgeving.

Onderscheidend Woerden

Met de cultuurhistorische beschrijving van gemeente Woerden en de kernen komen de drijvende krachten onder de gemeente Woerden in zicht. Het landschap is zo'n drijvende kracht: op het satellietbeeld van de gemeente Woerden valt het grote aandeel groen landschap meteen op. Het landschap is een belangrijke drager in de ontstaansgeschiedenis en van de identiteit van Woerden, Harmelen, Kamerik, Kanis en Zegveld. En inzoomend op dit satellietbeeld wordt duidelijk dat dit landschap zorgvuldig beheerd en intensief gebruikt wordt voor landbouw, water en natuur, recreatie en landschapsbeleving. Dit landschap is van grote betekenis voor de hele gemeente en haar omgeving. Het open polderlandschap en de cultuurhistorische kwaliteiten worden vandaag de dag gewaardeerd door inwoners van gemeente Woerden en omstreken en door toeristen die op bezoek komen in het Groene Hart. Een aantal polders en slagelandschappen zijn uniek en van grote historische waarde. Het Groene Hart vormt hiermee een belangrijke buffer tegen verstedelijking in de Randstad en draagt bij aan de leefbaarheid van het hele randstedelijke gebied, in het geval van gemeente Woerden specifiek voor de regio Utrecht.

Naast het groene landschap valt Woerden ook op doordat de stad relatief stedelijk is ten opzichte van de omliggende gemeenten in het Groene Hart. Daarmee voorziet gemeente Woerden in een uniek aanbod van hoogwaardige stedelijke voorzieningen, in combinatie met de 'menselijke maat' van kleinere kernen en

de sociale dynamiek die daarbij hoort. Gemeente Woerden kan daarom gezien worden als het scharnierpunt tussen het verstedelijkte gebied in de regio Utrecht en het landelijke gebied in het Groene Hart. In de gemeente Woerden komen deze kwaliteiten samen. Maar dit roept ook specifieke vraagstukken op, vooral op het gebied van ruimtelijke ordening. Daarbij speelt een grote rol dat er maar weinig mogelijkheden zijn om de stedelijke functies te ontwikkelen. Terwijl ruimte voor groei en ontwikkeling belangrijk is voor het instandhouden van een levendige, vitale en bereikbare gemeenschap en om een eigen centrumfunctie en identiteit te bewaren in deze verstedelijkte regio Utrecht. De grootste verstedelijking concentreert zich parallel aan de Oude Rijn en snelweg A12. Alle kernen in de gemeente liggen vrij en hebben daardoor een eigen karakter en identiteit.

Uitzoomend zien we dat Woerden aan de oostkant in een sterk verstedelijkte omgeving ligt en aan de westkant in een landelijke omgeving. Daarmee is het een belangrijke schakel in het verstedelijkte gebied van de Randstad. Woerden is goed bereikbaar met de auto, per spoor en op de fiets en vormt een verkeersknooppunt. Wie zich een visie op gemeente Woerden wil vormen, moet daarom ook nadenken over de vraag hoe gemeente Woerden zich moet verhouden tot de regio's eromheen. Hoe kunnen we als Groene Hart en als regio Utrecht bereikbaar, economisch veerkrachtig en qua leefomgeving gezond en aantrekkelijk blijven?

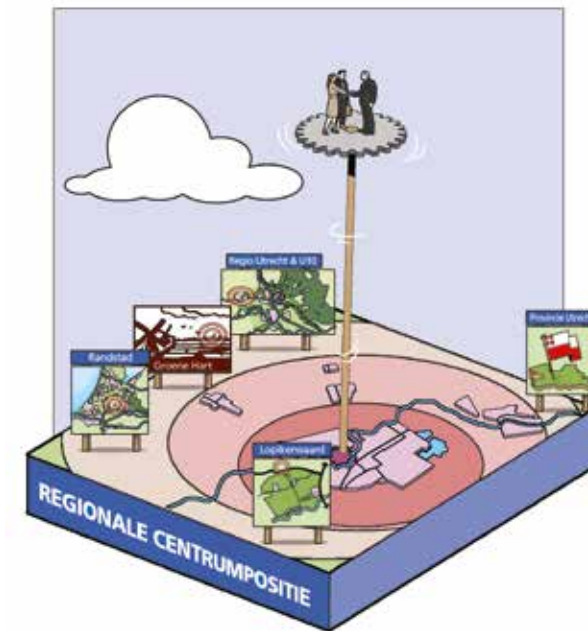
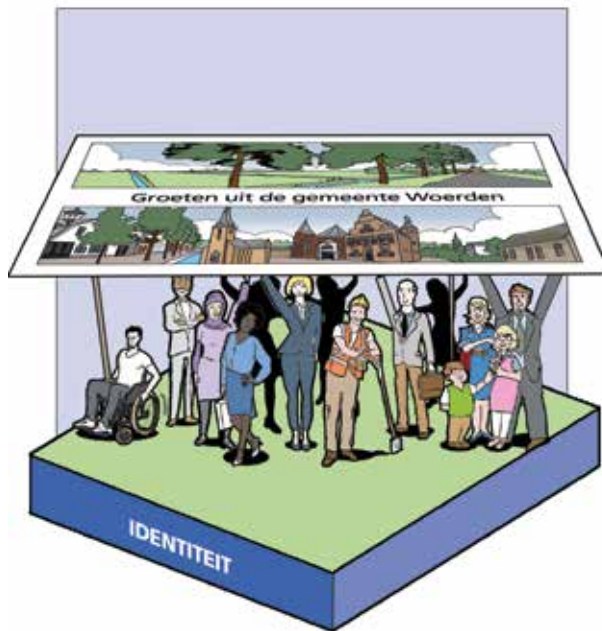
Schema

📌 UITGANGSPUNTEN 📌			
1. Identiteit	14		1.
2. Vitaliteit	15		2.
3. Regionale centrumpositie	16		3.
📖 WAARDEN 📖			
1. Sociaal en ondernemend	18		1.
2. Vitale en veerkrachtige kernen en wijken	19		2.
3. Hoogwaardige voorzieningen en centrum voor de regio	20		3.
4. Bereikbaarheid	21		4.
5. Duurzaam en toekomstbestendig	22		5.
6. Cultuurhistorie	23		6.
7. Landschap van het Groene Hart	24		7.
📖 PRINCIPES 📖			
1. Meervoudig ruimtegebruik	26		1.
2. Flexibiliteit	27		2.
3. Gebiedsgericht en met menselijke maat	28		3.
4. Gezonde leefomgeving	29		4.

Uitgangspunten voor de kwaliteit van onze leefomgeving

We hebben nu de cultuurhistorie beschreven en aangegeven waarin gemeente Woerden verschilt van andere gemeenten in het Groene Hart. De vraag is nu: wat vinden wij daarin waardevol? Om die vraag te kunnen beantwoorden, benoemen we eerst een aantal uitgangspunten voor de kwaliteit van onze leefomgeving. Bij iedere keuze houden we deze uitgangspunten voor ogen. Het gaat om de volgende uitgangspunten:

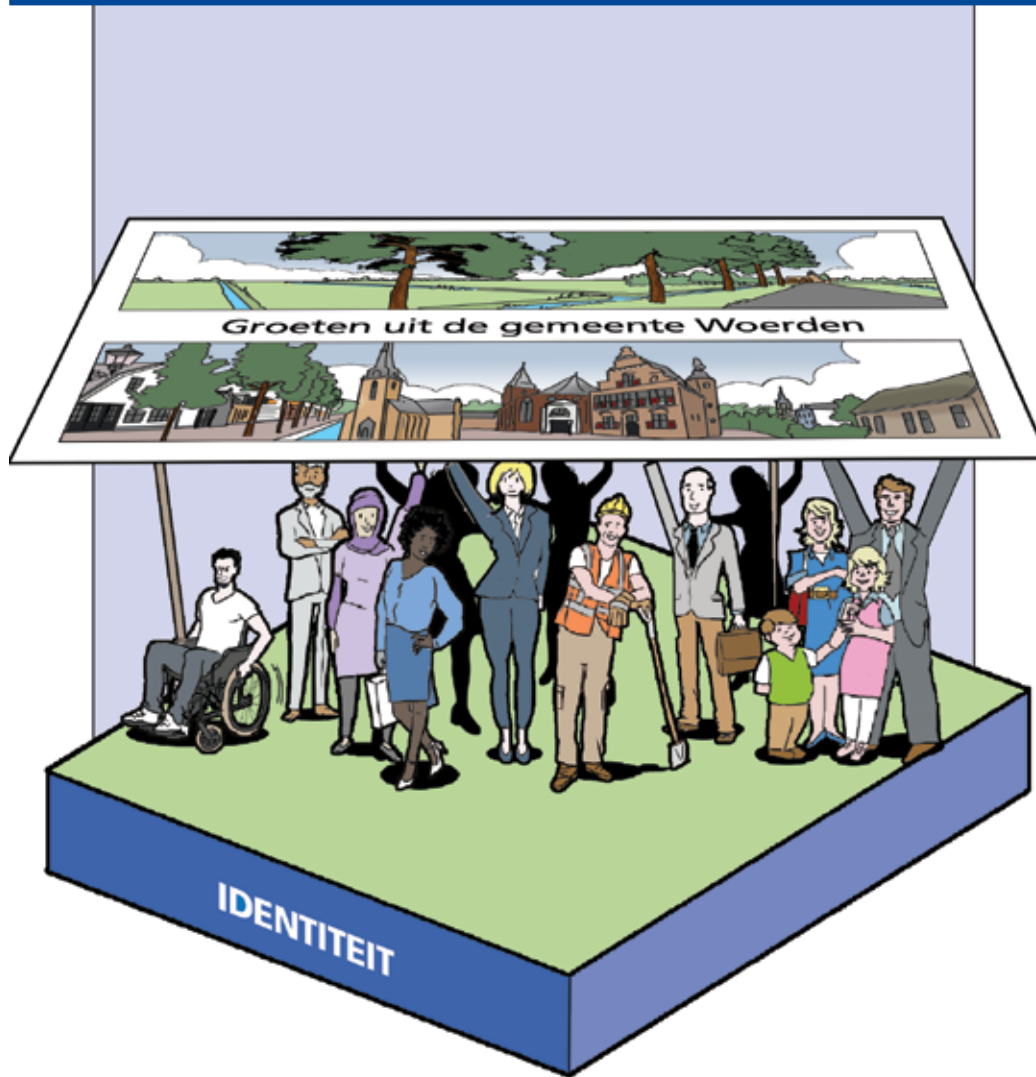

1.

2.

3.

Uitgangspunten voor de kwaliteit van onze leefomgeving

1. Identiteit

De toekomstige fysieke leefomgeving past bij de identiteit van de verschillende gebieden en kernen in gemeente Woerden. Met de identiteit bedoelen we het beeld van gemeente Woerden dat inwoners, ondernemers en politiek van de gemeente Woerden samen delen. Het gaat erom samen uit te spreken wie we zijn en wat we belangrijk vinden in onze gemeente.

1.

2.

3.

Uitgangspunten voor de kwaliteit van onze leefomgeving

2. Vitaliteit

De toekomstige leefomgeving draagt bij aan een vitale stad, vitale dorpen en vitale landelijke gebieden, waarin iedereen mee kan doen. Deze leefomgeving is vitaal in sociaal, ecologisch en economisch opzicht.

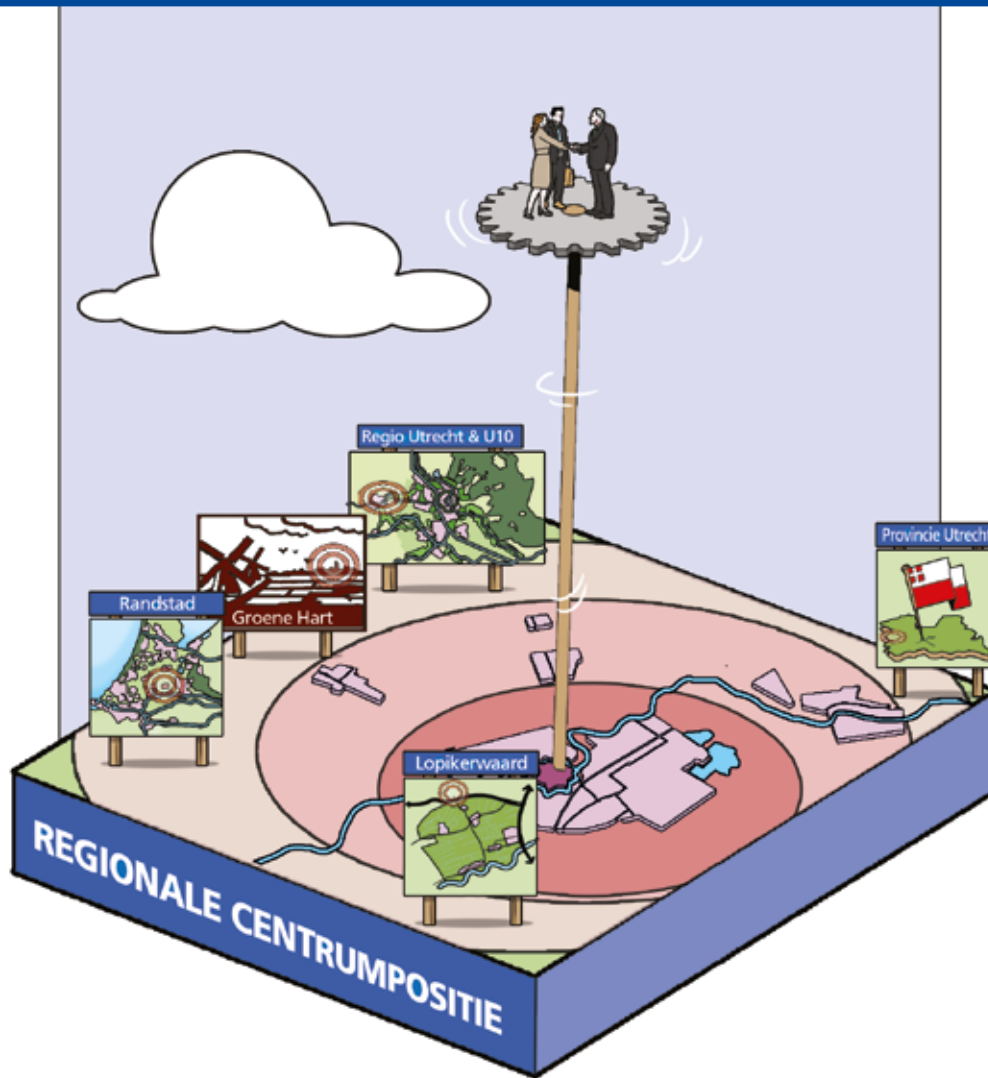

1.

2.

3.

Uitgangspunten voor de kwaliteit van onze leefomgeving

3. Regionale centrumpositie

Gemeente Woerden is geen eiland. Daarom krijgt de toekomstige leefomgeving van gemeente Woerden vorm in samenhang met de regionale opgaven in de Randstad, het Groene Hart en de regio Utrecht. Denk bijvoorbeeld aan opgaven op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, energie en landschap.

Als we nadenken over de toekomst van de gemeente Woerden, moeten deze drie uitgangspunten daarin samenkomen, in een goede balans met elkaar. Dan hebben wij met elkaar een manier gevonden om ook in de toekomst te behouden wat wij nu in gemeente Woerden waarderen. Dan hebben wij daarmee de 'Woerdense maat' beschreven en concreet gemaakt.

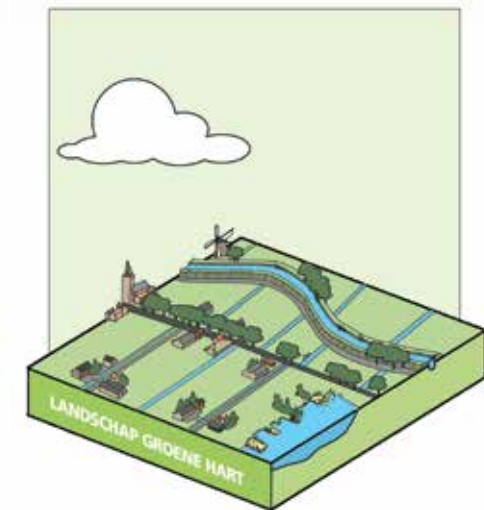
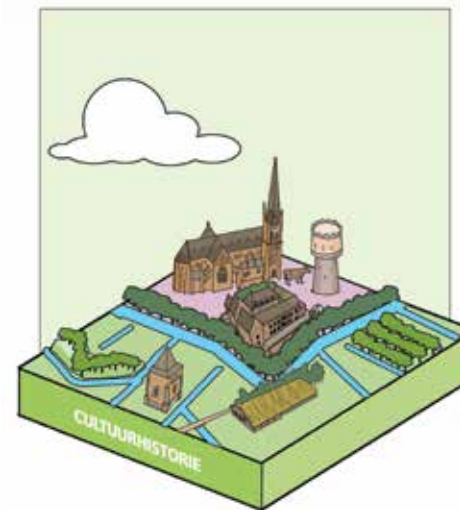
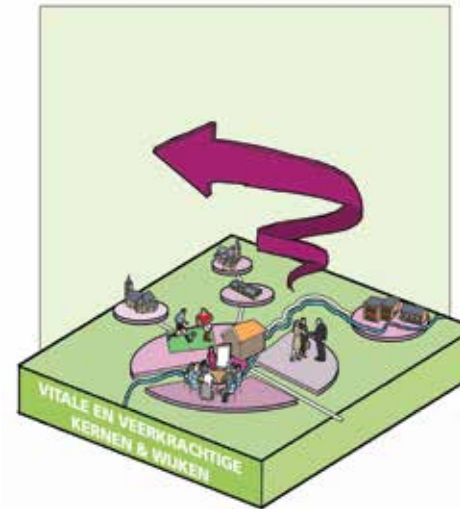
1.

2.

3.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

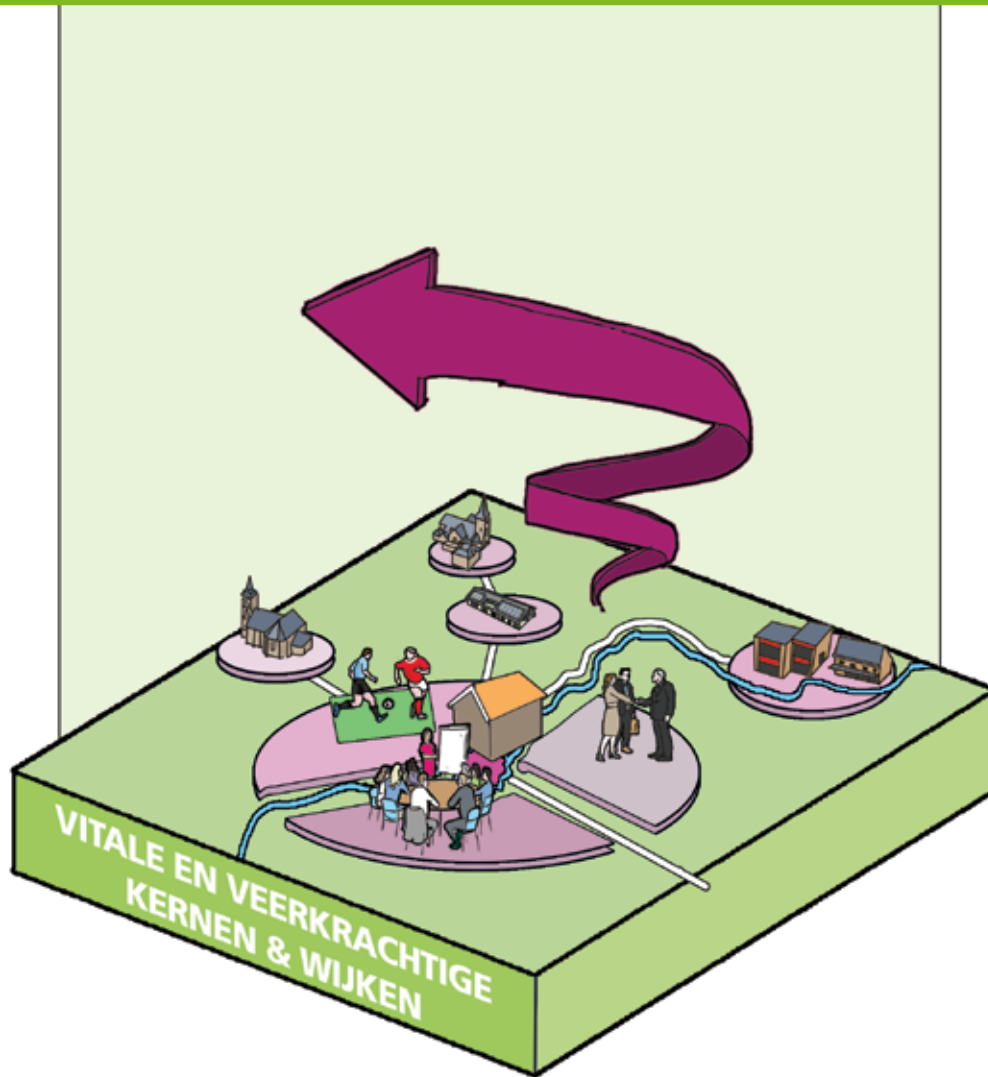
Wat is er karakteristiek voor gemeente Woerden? Ofwel: wat maakt gemeente Woerden tot gemeente Woerden? Dan hebben we het over waarden. In de omgevingsvisie zijn er zeven waarden die doorslaggevend zijn bij keuzes op het gebied van landschap en ecologie, wonen, economie, mobiliteit en energie. Het gaat dan om de volgende waarden:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

2. Vitale en veerkrachtige kernen en wijken

De kernen Kamerik, Harmelen en Zegveld hebben ieder een sterke eigen identiteit, zowel in ruimtelijk als in sociaal opzicht. Dit geldt in mindere mate ook voor Woerden en de verschillende wijken die de stad kent. Deze identiteit is lang geleden ontstaan, maar maakt ook vandaag de woon- en leefgemeenschappen veerkrachtig. Dat geldt zowel op sociaal, cultureel als economisch gebied. Alle kernen en wijken kennen een sterk gemeenschapsleven, waarbij mensen zich inzetten binnen buurtverenigingen, wijkplatforms en sportclubs. Hier komen veel initiatieven uit voort en het zorgt voor een grote onderlinge betrokkenheid. Warm, energiek en gemoedelijk zijn veelgehoorde woorden, als het gaat over de sfeer binnen onze gemeente. Dit willen we koesteren. Ook willen we de sociale veiligheid in kernen en wijken handhaven en verbeteren.

Ook het ondernemerschap is een motor achter krachtige initiatieven op zakelijk en sociaal gebied. Veel ondernemers laten zien dat zij erg betrokken zijn bij hun dorp of wijk. Die identiteit koesteren we en versterken we waar nodig. Bijvoorbeeld door kernen niet aan elkaar te laten groeien en door aan te sluiten op specifieke, plaatselijke behoeften waar het gaat om wonen en voorzieningen. Al deze gebieden samen vormen een energieke en veerkrachtige gemeente Woerden.

Wij vinden het belangrijk dat inwoners zich thuis voelen, gekend worden en zich kunnen identificeren met hun leefomgeving, waar zij wonen, werken, zorgen en recreëren.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

3. Hoogwaardige voorzieningen en centrum voor de regio

In de stad Woerden genieten we van een hoogwaardig voorzieningenniveau, zoals winkels, scholen, treinstation, medische en ouderenzorg, theater en festivals en ook de binnenstad van Woerden. Dit heeft er mee te maken dat we ook de kernen en gemeentes om ons heen in het Groene Hart bedienen. Dit hoogwaardige voorzieningenniveau willen we in de toekomst zo houden. Om deze centrumfunctie te kunnen behouden, is een beperkte groei van gemeente Woerden noodzakelijk. De vitaliteit van gemeente Woerden en de regionale positie worden hiermee gewaarborgd. In het stedelijk gebied van gemeente Woerden en de kernen moeten er voldoende en passende woningen zijn voor iedereen. Voor de identiteit van gemeente Woerden is het belangrijk dat dit past bij het karakter van een middelgrote stad.

Tegelijkertijd is gemeente Woerden onderdeel van de regio Utrecht en maken onze inwoners graag gebruik van de voorzieningen die de stad Utrecht te bieden heeft. In de regio Utrecht is de vraag naar woningen groter dan het aanbod. Wij zoeken de samenwerking voor deze regionale vraag binnen de mogelijkheden die passen bij onze gemeente.

Wij vinden het belangrijk dat de gemeente Woerden haar centrumfunctie behoudt en samenwerkt met regionale partners in de regionale opgaven.

1.

2.

3.

4.

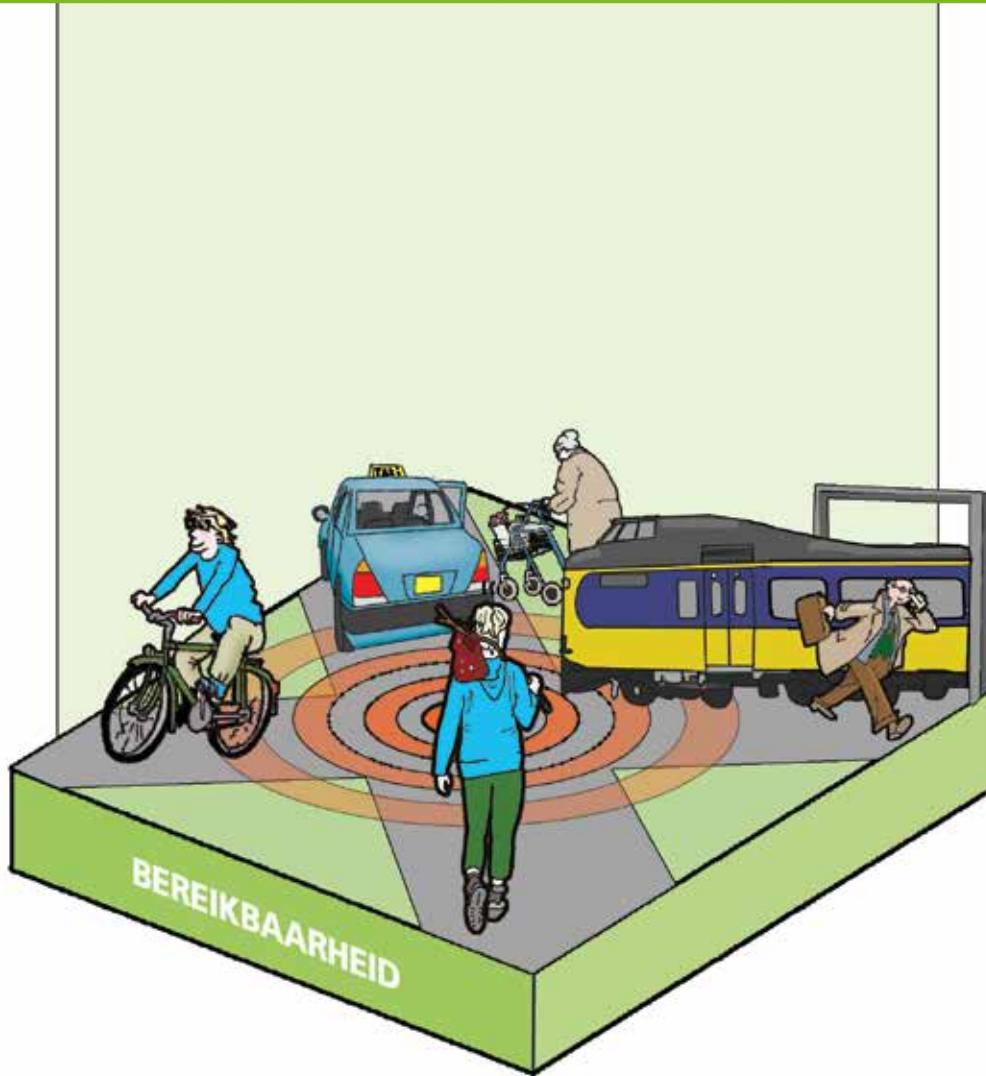
5.

6.

7.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

4. Bereikbaarheid

De centrale ligging en goede bereikbaarheid zijn van oudsher twee van de krachtigste eigenschappen van de gemeente Woerden. Waar het belang van de waterwegen in de loop van de tijd is afgenomen, is dit overgenomen door het spoor en de snelweg. Dit is zichtbaar voor wonen en werken, maar ook voor recreatie en toerisme. De huidige ontsluiting van de gemeente voor auto, OV, fiets en te voet willen we versterken, zodat Woerden nog beter bereikbaar wordt en de strategische ligging in de regio versterkt wordt. De bereikbaarheid van het station, de aansluiting op regionale fietsnetwerken en de aansluiting op de A12 zijn daarom van belang in de toekomstige ruimtelijke keuzes.

Bereikbaarheid is essentieel voor de leefbaarheid in kernen en wijken. Daarom vinden we het belangrijk dat mobiliteit inclusief en veilig is.

Wij vinden het belangrijk dat wij ons snel en gemakkelijk kunnen bewegen in, van en naar Woerden.

1.

2.

3.

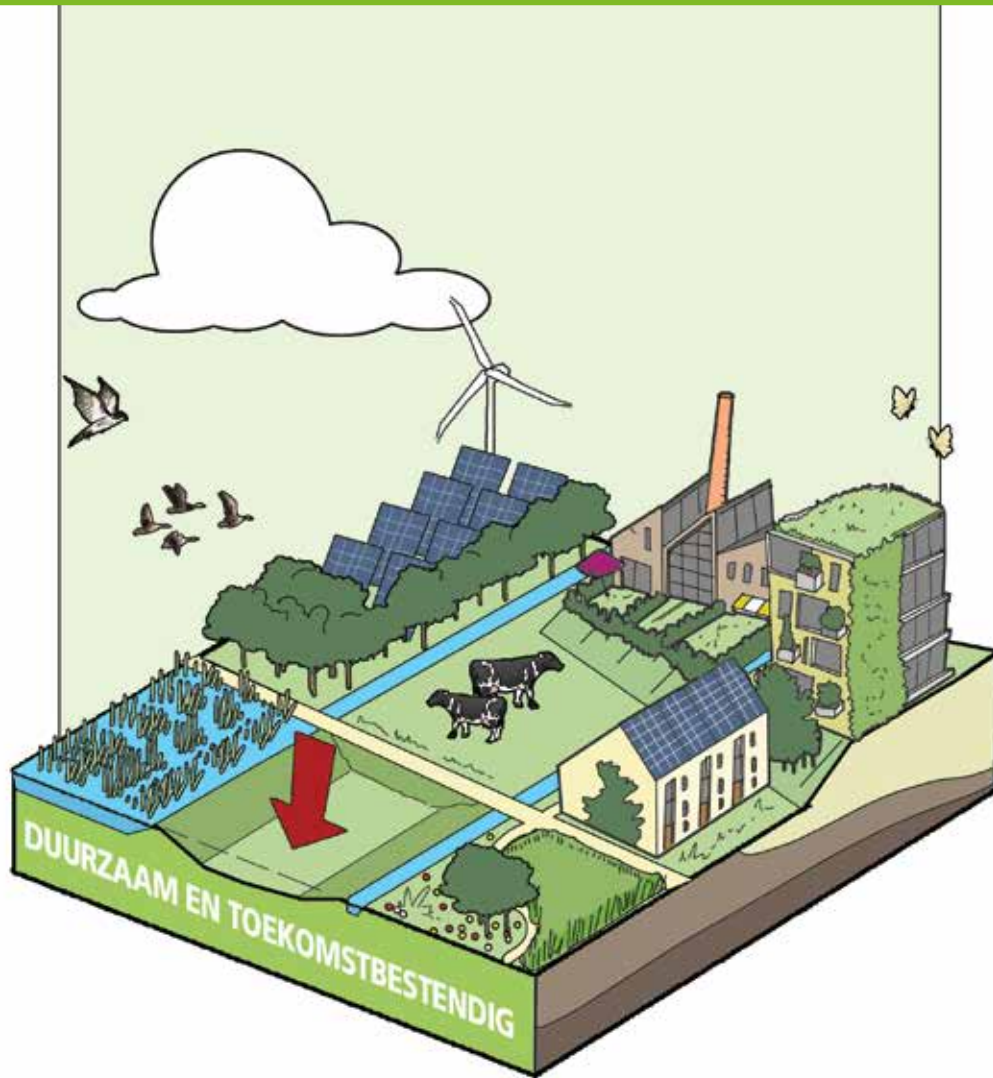
4.

5.

6.

7.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

5. Duurzaam en toekomstbestendig

We willen dat Woerden op de lange termijn ook een aantrekkelijke plek is, daarom moeten nieuwe ontwikkelingen toekomstbestendig zijn. Nieuwe ingrepen in het landelijke en het stedelijke gebied zijn nodig om te kunnen voldoen aan de vraag naar hernieuwbare energiebehoefte, recreëren, ondernemen, wonen, natuurontwikkeling en voedselproductie bijvoorbeeld via kringlooplandbouw.

De bodem en het watersysteem vormen de ondergrond voor het landschap, de natuur en het landgebruik van het Groene Hart. Daarom houden we rekening met het water- en bodemsysteem, luchtkwaliteit en ecologie. Hierdoor zorgen we voor een duurzame leefomgeving. Deze kan tegen een stootje en is bestand tegen klimaatverandering. Andersom, versterkt een duurzame leefomgeving de bodem-, water- en ecosystemen, zodat de omgeving straks ook leefbaar is voor onze kinderen.

Ook houden we rekening met lokale gebiedskenmerken, sociaal-economische factoren en (toekomstig) gebruik. We gebruiken onze ruimte bewust. Dit betekent dat we niet nu alle beschikbare ruimte bebouwen, om ook in de toekomst nog keuzes te kunnen maken.

Wij vinden het belangrijk dat we zorg dragen voor onze leefomgeving, ook voor onze kinderen.

1.

2.

3.

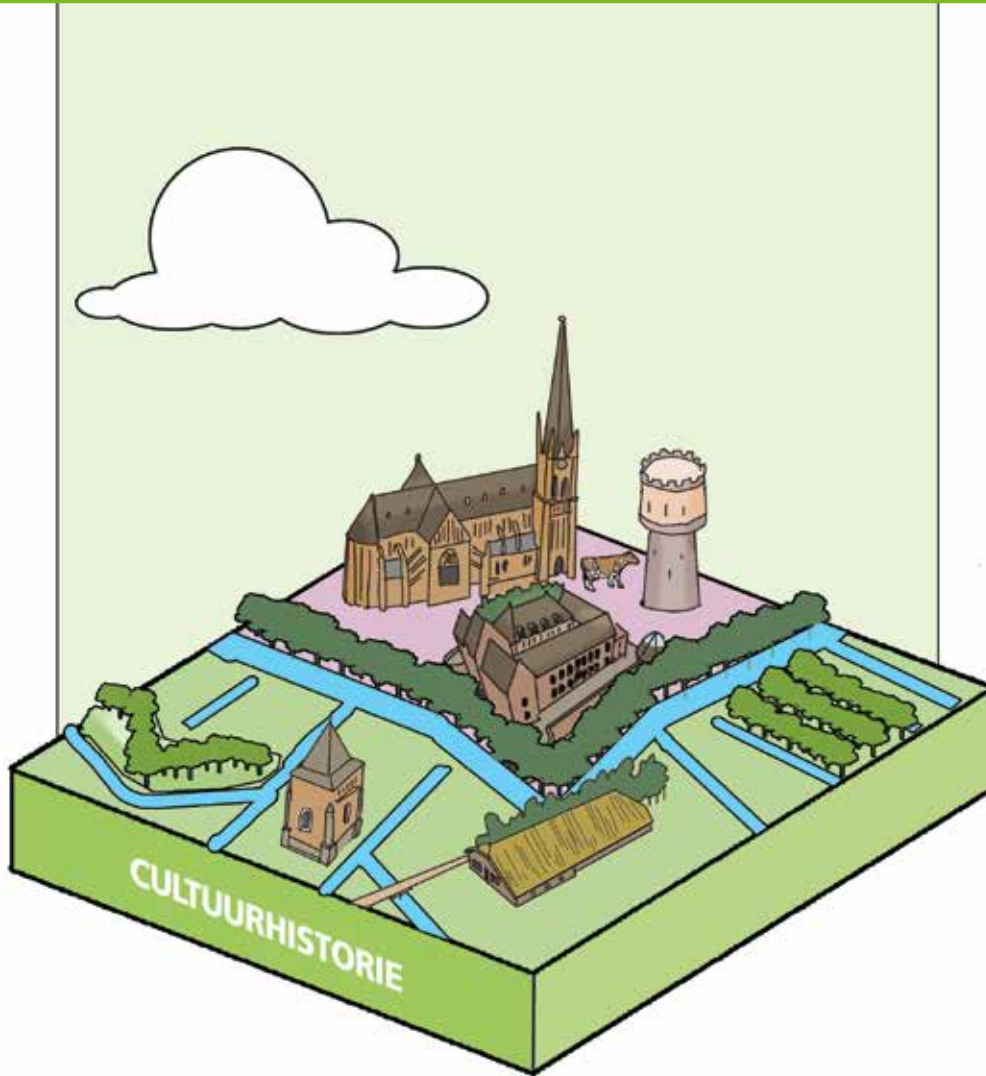
4.

5.

6.

7.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

6. Cultuurhistorie

Woerden is van oudsher een vestingstad gelegen op een strategische plek. Dat is te zien aan de historische binnenstad met de singels, het kasteel en de monumenten, maar ook aan de evenementen, zoals de Koeimart. Ook is dit te zien aan de ontwikkeling van het zogenaamde copelanderschap en de dorpen om de stad heen. Dit erfgoed willen we behouden, benutten en ontwikkelen voor gebruik en beleving.

Wij vinden de cultuurhistorische waarden in de gemeente Woerden en het omliggende landschap belangrijk voor onze identiteit.

1.

2.

3.

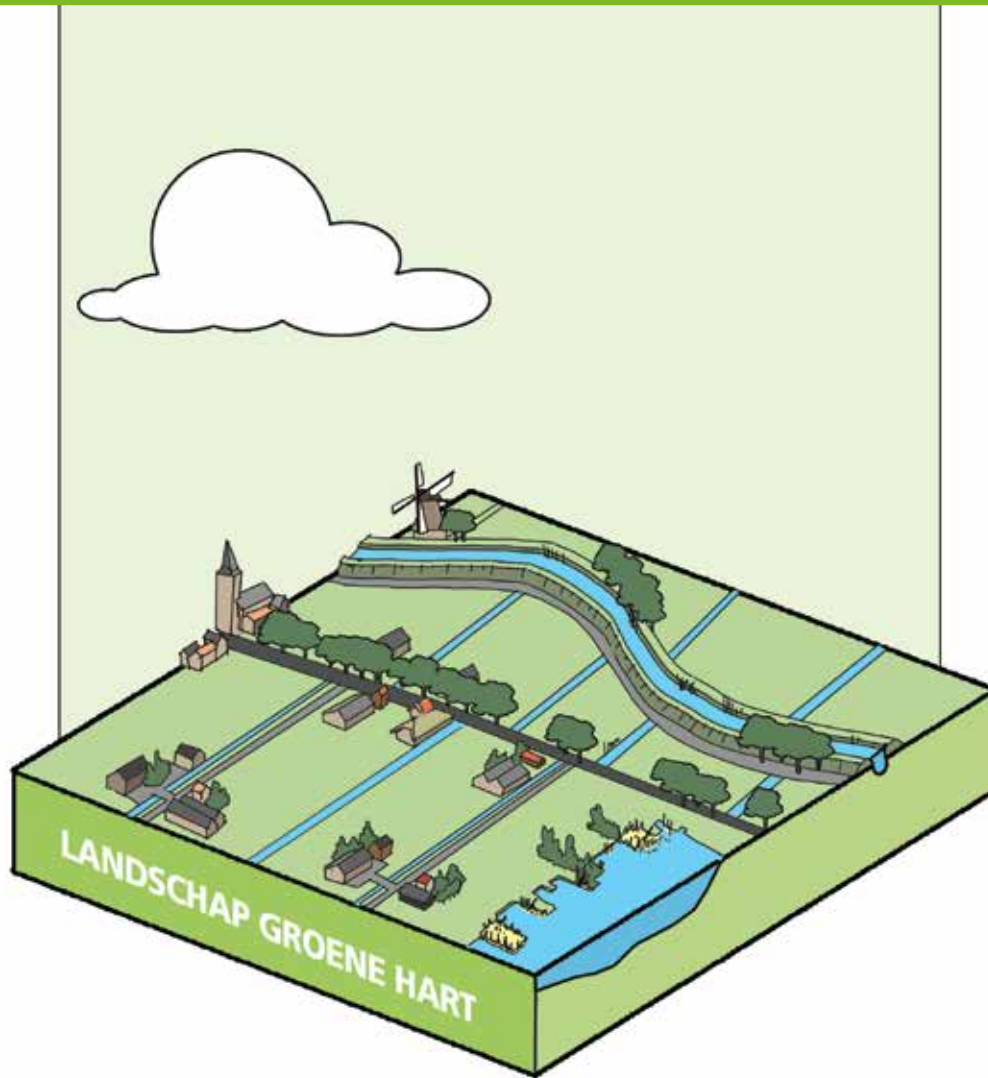
4.

5.

6.

7.

Waarden die Woerden karakteriseren en dragen

7. Landschap van het Groene Hart

Het weidse landschap van de gemeente Woerden in het Groene Hart is van grote betekenis voor de identiteit én de vitaliteit. In de hiervoor beschreven paragraaf over cultuurhistorie hebben we gezien hoe we zelf het landschap vorm hebben gegeven. De gemeente Woerden is onlosmakelijk met het landschap verbonden. Het landschap staat onder druk door nieuwe opgaven op het gebied van bijvoorbeeld water, klimaat, natuur, wonen, bodemdaling, energie, ondernemen en recreatie. Maar het biedt ook kansen om deze opgaven toekomstbestendig op te lossen. Het landschap vormt een bron voor recreatie, toerisme, agrarische activiteit en landschapsbeleving. Het huidige en deels historische landschap is ook een voorwaarde voor een gezond ecologisch systeem.

Wij vinden het landschappelijk karakter van gemeente Woerden belangrijk voor onze identiteit en vitaliteit.

1.

2.

3.

4.

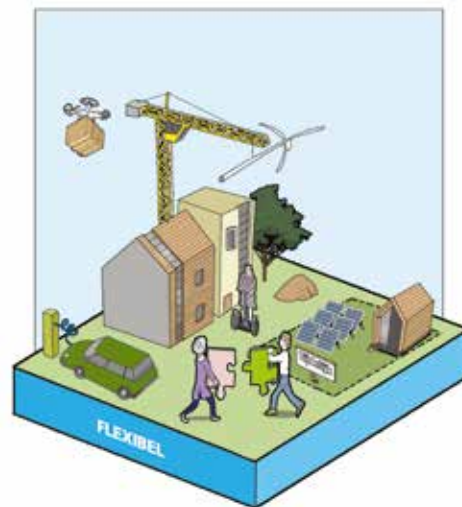
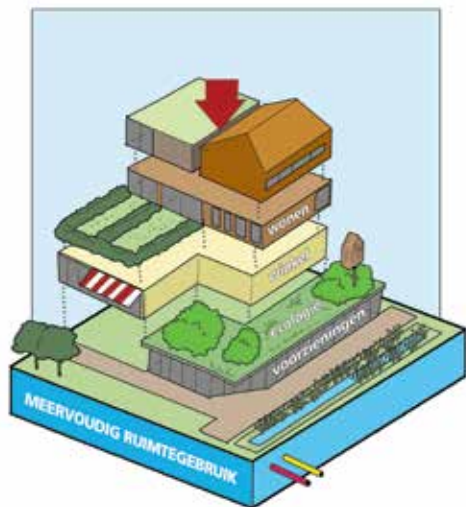
5.

6.

7.

Ruimtelijke inrichtingsprincipes

De uitgangspunten en de 'Waarden van gemeente Woerden' zijn de basis voor de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente. Zij vormen de fundering voor de omgevingsvisie van gemeente Woerden. Maar bij het maken van ruimtelijke plannen zij moeten zij nog wel concreet gemaakt worden. Dat doen we door een aantal ontwerpprincipes te benoemen, namelijk:

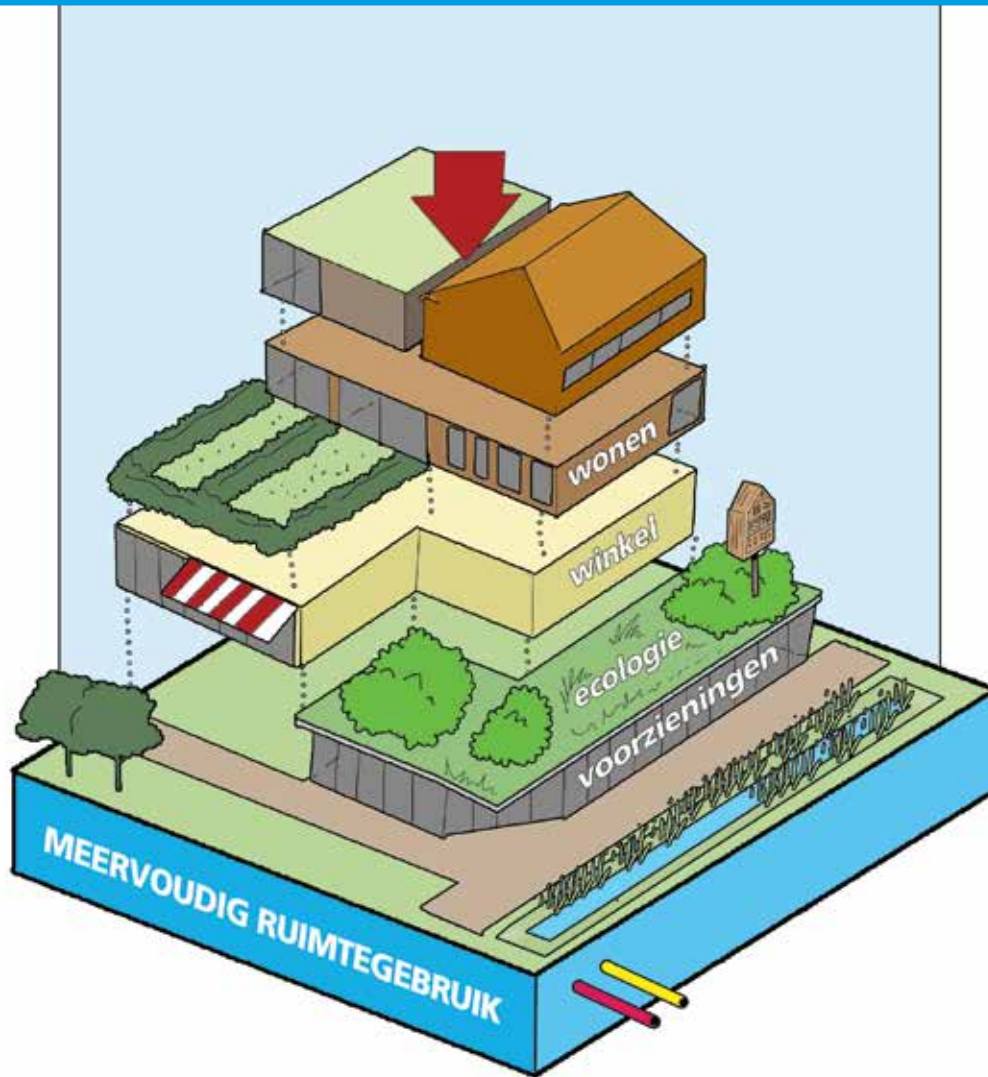
1.

2.

3.

4.

Ruimtelijke inrichtingsprincipes

1. Meervoudig ruimtegebruik

De ruimte is schaars. Daarom wordt de beschikbare ruimte nooit gebruikt voor het toevoegen van één enkele waarde. Het is bijvoorbeeld niet voldoende om een gebied alleen economisch te ontwikkelen. Meervoudig ruimtegebruik gaat uit van het benutten van de ruimte voor meerdere functies in de boven- en ondergrond tegelijkertijd, bijvoorbeeld landschap, watersysteem, economie, energie en mobiliteit. Hierbij houden we rekening met zowel de ondergrond als de lucht.

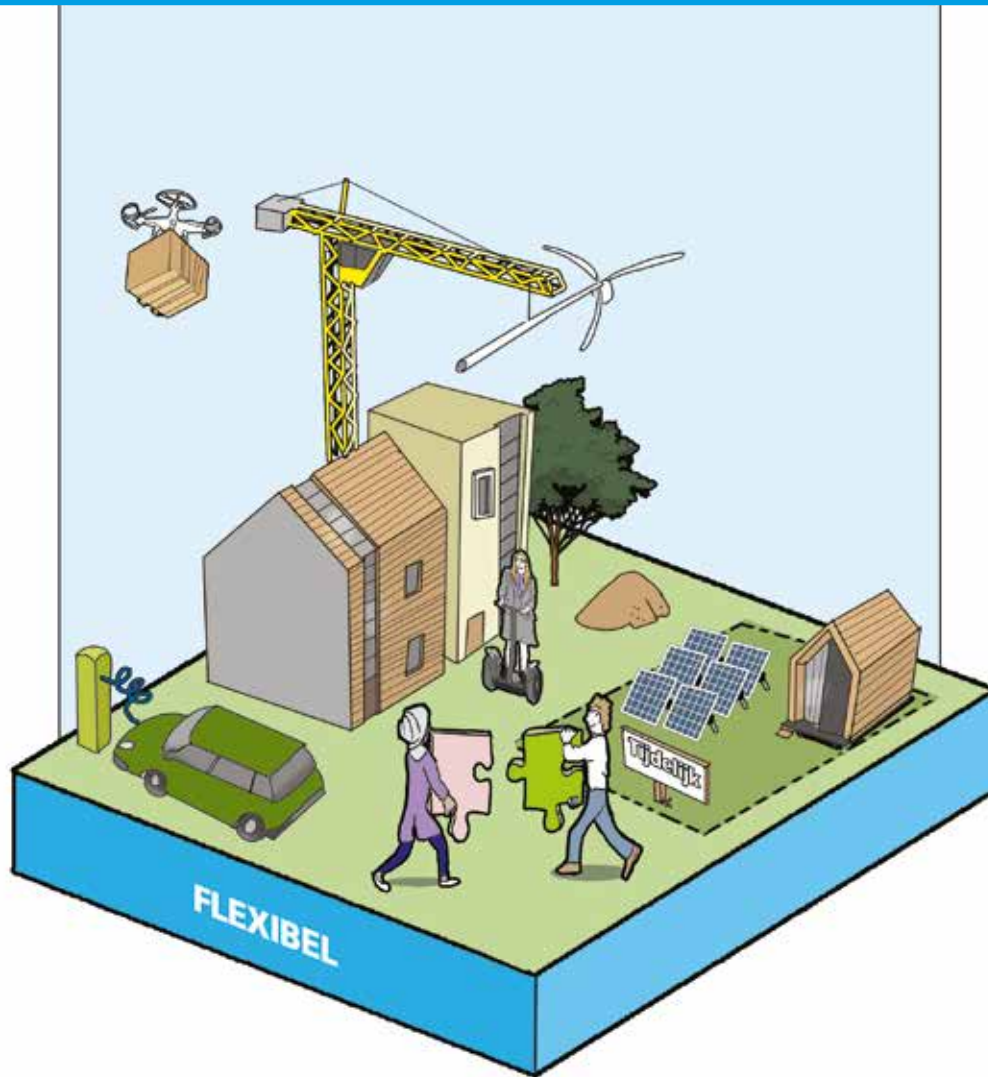
1.

2.

3.

4.

Ruimtelijke inrichtingsprincipes

2. Flexibiliteit

Flexibiliteit in gebruik en in functie moet mogelijk zijn. Nieuwe technologie voor mobiliteit, verstedelijking en landelijk gebied bieden nieuwe mogelijkheden en leveren ook nieuwe vragen op. Het is daarom van belang om ontwikkelingen te zien als tijdelijk en rekening te houden met de toekomstige opgaven voor een gebied. Dat maakt keuzes in de toekomst makkelijker.

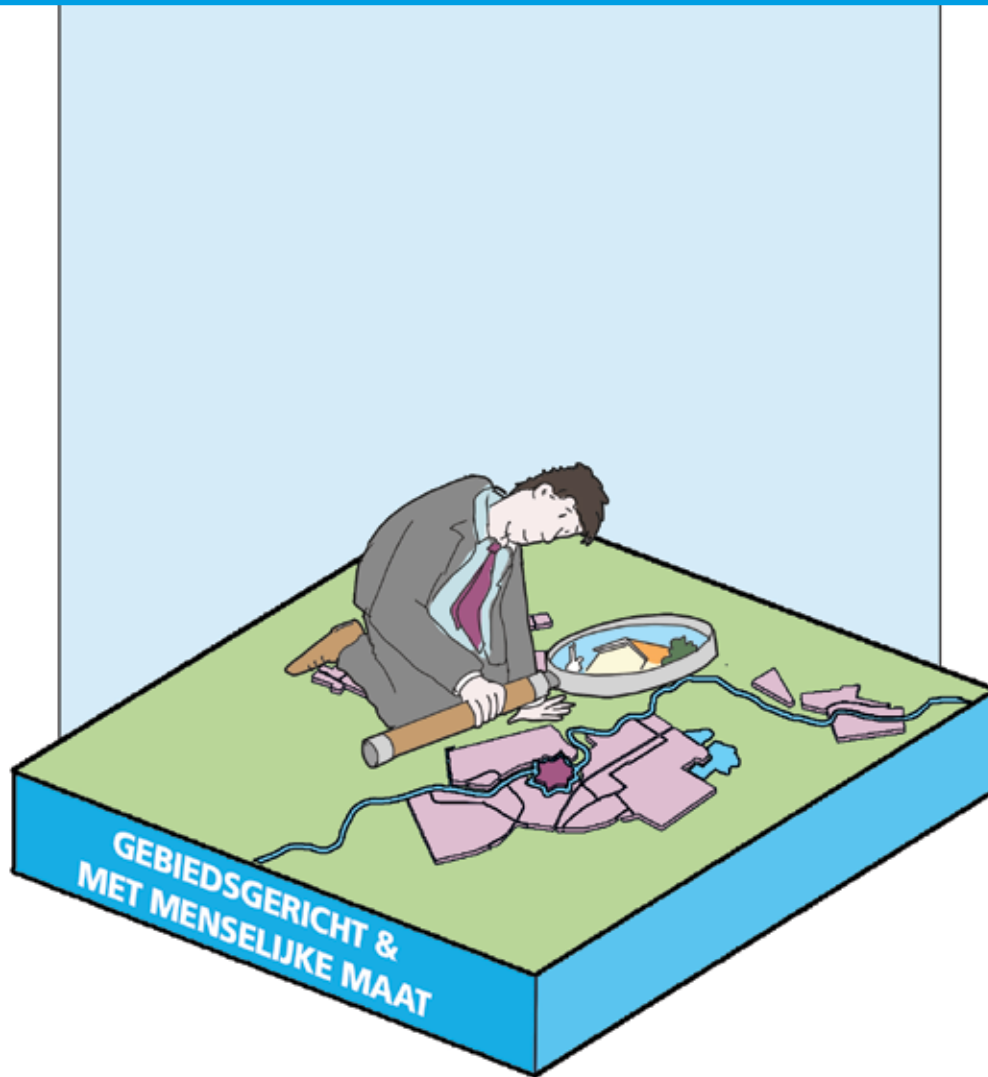
1.

2.

3.

4.

Ruimtelijke inrichtingsprincipes

3. Gebiedsgericht en met menselijke maat

Hoe we een gebied inrichten, moeten passen bij de identiteit, de kenmerken en de kwaliteiten van dat gebied. Ook moet het aansluiten bij de plaatselijke gebiedskenmerken en behoeftes en leefwereld van de inwoners. Dit draagt bij aan de vitaliteit van het gebied.

1.

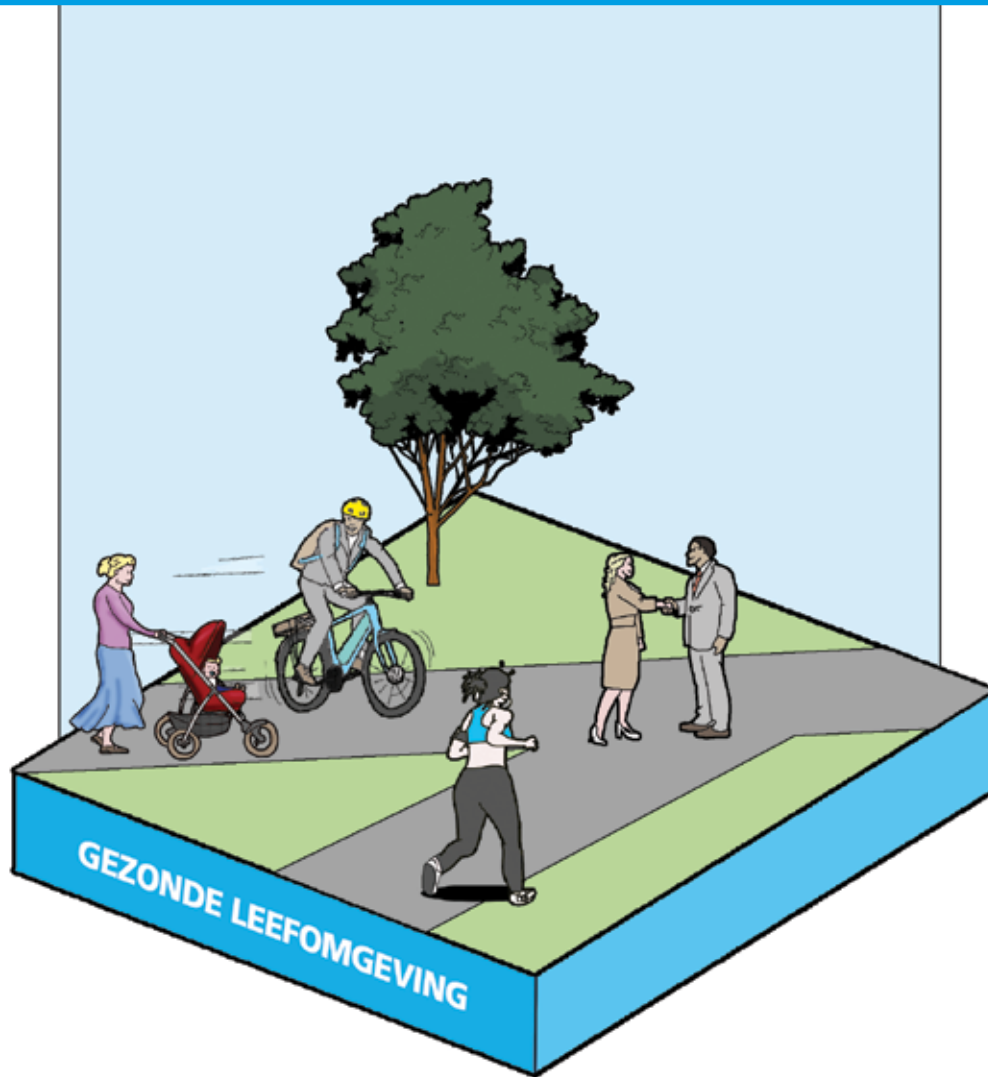
2.

3.

4.

Ruimtelijke inrichtingsprincipes

4. Gezonde leefomgeving

Gezondheid van mens en natuur staat centraal in de bebouwde omgeving. De omgeving moet uitnodigen om te bewegen, elkaar te ontmoeten en het groen te beleven.

1.

2.

3.

4.

gemeente
WOERDEN

RAPPORTAGE PARTICIPATIETRAJECT

over het waardenkader voor de omgevingsvisie Woerden

Dit verslag geeft een toelichting in woord en beeld over hoe we het participatieproces hebben ingericht en waarom op deze manier. Het waardenkader geeft de uitgangspunten, waarden en inrichtingsprincipes voor de ontwikkeling van de omgevingsvisie van de gemeente Woerden.

Aanpak

Gedurende zes weken is er op verschillende manieren de mogelijkheid geboden om mee te denken en te praten over het waardenkader. Omdat het waardenkader een abstract verhaal is, wat van toepassing is voor de hele gemeente Woerden, is er voor gekozen om met een ontwerp Waardenkader het participatieproces op te starten. Op basis van het concept zijn verschillende werkvormen aangeboden die concreet ingaan op de 7 waarden in het waardenkader. Met de werkvormen en de bijbehorende vragen aan participanten werd het mogelijk om enerzijds een reactie te ontvangen op de waarden in het ontwerp waardenkader. Anderzijds werd het ook mogelijk om mensen mee te laten denken over waarden die zij belangrijk vinden, en die nog niet in het ontwerp waren benoemd.

DOELSTELLINGEN VOOR HET PARTICIPATIETRAJECT WAREN:

- Toetsen en aanvullen van het ontwerp-waardenkader in de samenleving
- Onderzoeken wat de samenleving in Woerden belangrijk vindt voor de toekomst van haar leefomgeving.
- Inwoners, ondernemers en belangenvertegenwoordigers actief betrekken bij de ontwikkeling van de Omgevingsvisie
- Dialoog met inwoners, ondernemers en belangenvertegenwoordigers over de ruimtelijke dilemma's en belangen.

- De volgende vier werkwormen zijn gehanteerd:

- 💡 een digitale enquête
- 💡 straatgesprekken en een weeg-spel, in iedere kern
- 💡 een publiek debat, voor iedereen toegankelijk
- 💡 een consultatie van de diverse belangen-vertegenwoordigers in de gemeente

Opkomst

In totaal hebben er meer dan 500 unieke personen deelgenomen aan alle onderdelen van het participatieproces.

Wat gaan we met de resultaten doen?

We gebruiken de input van onze inwoners om het bestaande waardenkader aan te vullen en aan te scherpen. Dit leidt concreet tot de volgende wijzigingen:

- Een verandering in de titel van de waarde
- Het verduidelijken of aanvullen van de tekst onder de waarde
- Het aanpassen van de tekeningen bij de waarde
- Er zijn geen nieuwe waarden naar voren gekomen
- Onderbelichte /nieuwe thema's sociaal en veiligheid worden opgenomen onder bestaande waarden

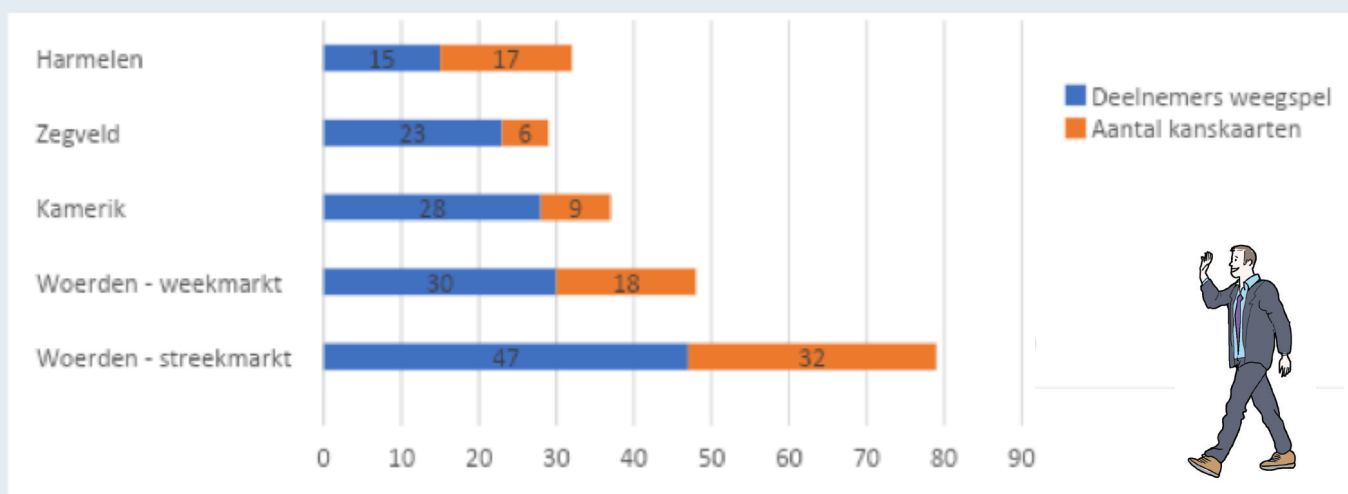
Vervolg

Resultaten van het participatieproces worden verwerkt in het definitieve waarde-kader. Het waarde-kader wordt uiteindelijk opgenomen in de omgevingsvisie.

VERSLAG VAN DE WERKVORMEN

Straatgesprekken en weegspel

Tijdens het weegspel 'Weeg de Waarden van Woerden' konden inwoners het gewicht van 10 stenen verdelen over de verschillende waarden. Daarbij werden verdiepende vragen gesteld. Daarnaast konden deelnemers ook een kans- of waardekaart invullen met ontbrekende waarden, tips en/of aandachtspunten. Aan het eind van de dag werden alle stenen geteld en gewogen. Met het weegspel gingen we de straat op in alle kernen. Zo spraken we een breed publiek.

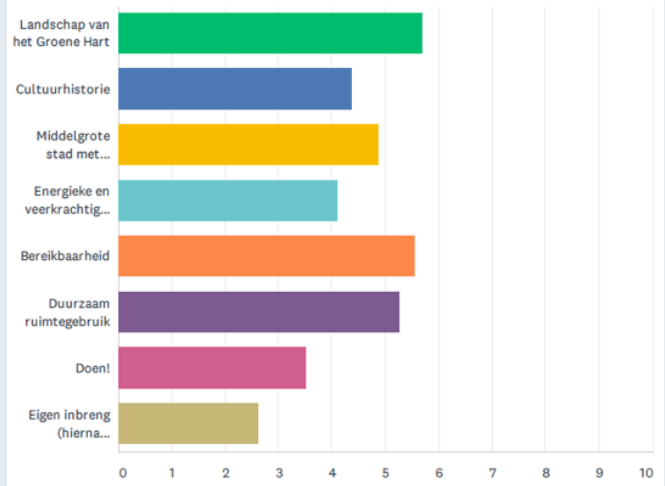

Online enquête

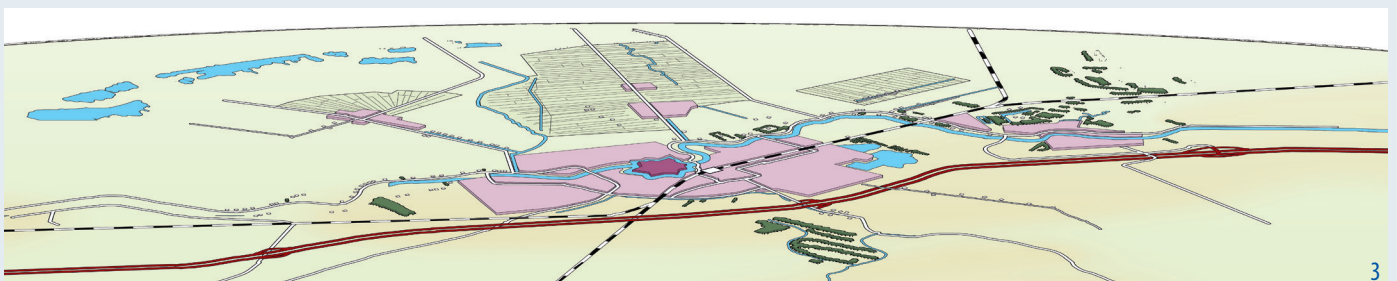
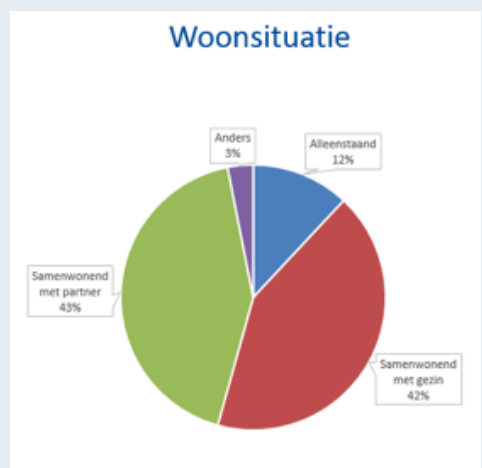
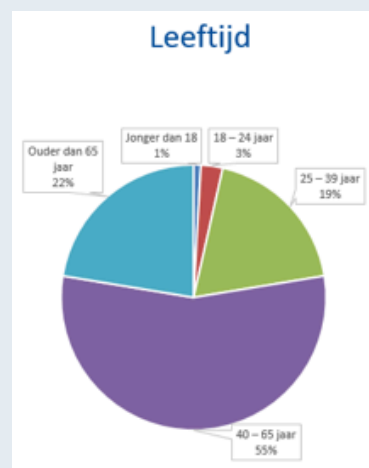
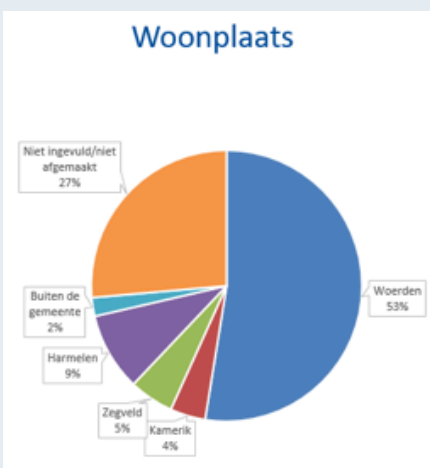
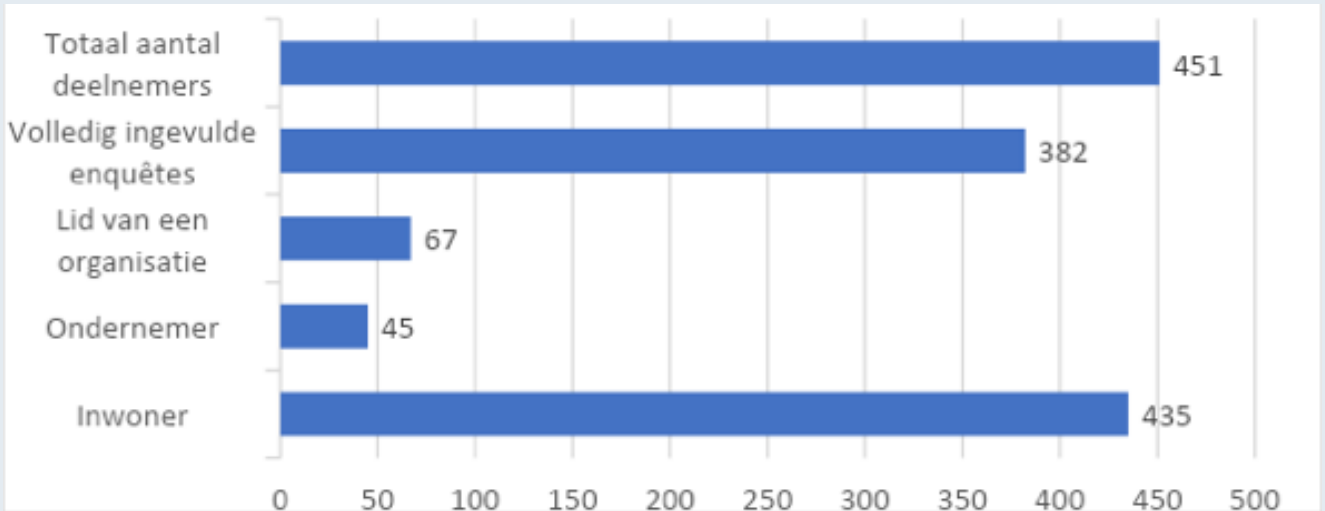
De enquête kan een grote en brede doelgroep bereiken. Door een mix van stellingen en open vragen gaven inwoners en ondernemers hun mening over de verschillende waarden en de afwegingen daartussen.

Q38 Welke waarde vindt u het belangrijkste voor Woerden in de toekomst? Zet deze waarde bovenaan. Ga zo door totdat van boven naar beneden staat welke waarde u het meest, tot onderaan minder belangrijk vindt. U kunt ook een eigen waarde inbrengen en deze in de volgende vraag invoeren.

Deelnemers werd bijvoorbeeld gevraagd om de waarden ten opzichte van elkaar in volgorde van belangrijkheid te plaatsen

Publiek debat

Met het publiek debat organiseerden we een verdiepend gesprek tussen inwoners, belanghebbenden, de wethouder en betrokken ambtenaren over hoe de waarden ingekleurd en gewaardeerd worden. Hiervoor maken we gebruik van de Mentimeter. Er waren 17 deelnemers aanwezig tijdens deze avond, allen inwoners of betrokken bij Woerden.

Hieronder enkele voorbeelden van reacties tijdens het debat, zoals weergegeven in de mentimeter:

Wat is het eerste woord dat bij u opkomt bij de waarde DUURZAAM RUIMTEGEBRUIK

Hoe belangrijk vindt u de waarde REGIONALE CENTRUMFUNCTIE

Zet de waarden op volgorde van belangrijkheid (de belangrijkste als eerste)

Welk woord komt als eerste in u op als u aan gemeente Woerden denkt?

Enquête voor stakeholders

Door de corona maatregelen kon de bijeenkomst voor stakeholders helaas niet door gaan. Als alternatief hebben we een nieuwe enquête georganiseerd voor de stakeholders. Deze enquête is anders dan de eerdere enquête.

13 personen namen deel aan de enquête. Hiervan vulden 12 deelnemers alle vragen volledig in.

De volgende organisaties waren onder de deelnemers vertegenwoordigd:

- Wijkplatform Schilderskwartier (2x)
- Afdeling Woerden LTO-Noord
- IVN Woerden (2x)
- Dorpsplatform Kamerik (2x)
- Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
- VVN-afdeling Harmelen
- POVW
- Energiecoöperatie Woerden Energie
- Woerden Marketing
- VVN-afdeling Woerden/Kamerik

INHOUDELIJKE RESULTATEN VAN HET PARTICIPATIEPROCES

Met de resultaten uit alle werkvormen samen genomen komen enkele aandachtspunten en aanvullingen naar voren. Op basis hiervan trekken we de volgende conclusies over de waarden. Met deze inzichten worden onder andere omschrijvingen en titels van de waarden aangescherpt en uitgebreid.

Algemeen

Onder de inwoners worden de volgende waarden het meest belangrijk gevonden (willekeurige volgorde):

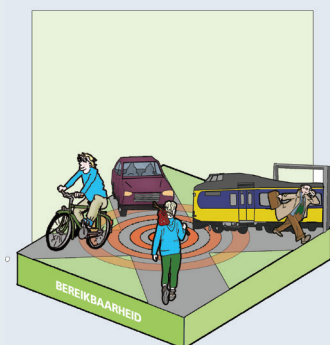
- Bereikbaarheid
- Landschap van het groene hart
- Duurzaam ruimtegebruik

De stakeholders geven aan de volgende waarden juist belangrijk te vinden:

- Regionale centrumfunctie
- Cultuurhistorie
- Bereikbaarheid

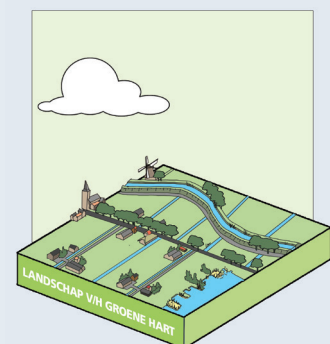
Andere aangedragen waarden waren:

- 💡 Inwoners vinden ook sociale thema's erg belangrijk om mee te nemen. Dit richt zich voornamelijk op inclusiviteit en sociale netwerken in de samenleving.
- 💡 Inwoners vinden veiligheid erg belangrijk. Inwoners benoemen hierin verschillende lagen: verkeersveiligheid, sociale veiligheid en weinig criminaliteit.

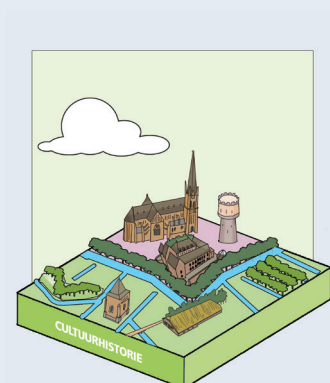
Waarde Bereikbaarheid

- Door haar ligging is Woerden een bereikbare plek, dit is belangrijk voor de inwoners en de bedrijvigheid in de gemeente.
- Inwoners denken bij bereikbaarheid aan de fietsinfrastructuur, aan het gebruik van OV en het hebben van een station en aan het gebruik van auto's en de bijbehorende ontsluitingsproblematiek, randwegvraagstukken en autoluwe zones
- In de kernen vinden inwoners het openbaar vervoer soms ondermaats

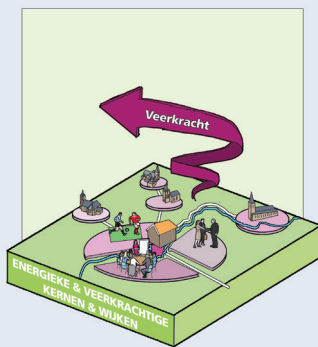
Waarde Landschap van het Groene Hart

- Het landschap van het Groene Hart hoort bij de identiteit van Woerden
- Inwoners genieten van de rust, ruimte, gezondheidsvoordelen en natuur die het Groene Hart biedt.
- Inwoners maken zich zorgen over de kwaliteit van de natuur en de manier van landgebruik van het Groene hart. De meningen over duurzaam gebruik van dit landschap zijn verdeeld, maar er is overeenstemming over het onderscheidende karakter dat het Groene Hart aan Woerden biedt.
- Inwoners en ondernemers zien kansen voor toerisme en recreatie in het Groene Hart.

Waarde Cultuurhistorie

- Inwoners waarderen zowel de stedelijke cultuurhistorie als de landschappelijke cultuurhistorie.
- Inwoners willen de cultuurhistorie van de gemeente Woerden behouden en waarderen, maar vinden dat dit niet nieuwe ontwikkelingen in de weg mag staan.
- Sommige inwoners zien kansen voor toerisme en recreatie en zouden graag zien dat sommige locaties beter toegankelijk zijn (bijvoorbeeld het kasteel).

Waarde Vitale en veerkrachtige kernen en wijken

- De kernen in de gemeente hechten meer aan identiteit van hun kern dan inwoners van Woerden over hun wijken.
- Woerdenaren wijzen voornamelijk op socio-economische verschillen tussen de wijken.
- Inwoners waarderen de sociale structuren, gemeenschap (ook wijk platforms, wijkcentra en vrijwilligersactiviteiten) en initiatieven die er genomen worden. Een wijk of buurt wordt gedragen door mensen die daarin willen investeren.

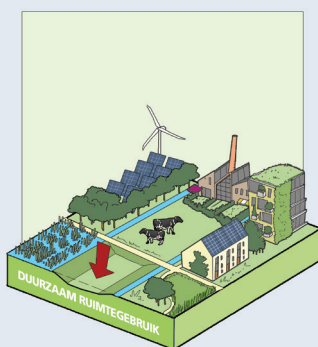
Waarde Regionale Centrumfunctie

- De gemeente Woerden heeft een kleinschalig, dorps, groen en gezellig, sprankelend karakter. Dit wordt door zowel inwoners, als mensen uit de regio gewaardeerd. Inwoners willen dit behouden.
- De centrumfunctie wordt ook gedefinieerd door het hebben van voorzieningen. Het wegtrekken van met name zorgvoorzieningen wordt als problematisch ervaren. Vooral wanneer er geen toereikende alternatieven worden aangeboden.
- Binnen de gemeente Woerden wordt woningnood gevoeld, voor namelijk voor jongeren/starters en ouderen. Men voelt de spanning over de woningvraag van bijvoorbeeld Utrecht en maakt zich zorgen over grote groei.
- Het bedrijfsleven in Woerden levert werkplekken, dat versterkt de regionale positie van Woerden.

Waarde Doen!

- Inwoners geven regelmatig aan dat zij participatie (meedenken/mee doen met de overheid), gemeenschap en initiatief en sociale structuren en inclusiviteit belangrijk vinden.
- Ondernemers benoemen ook vaak deze waarde belangrijk en representatief te vinden. Zij willen graag bijdragen aan en meedenken in de ontwikkeling van Woerden.
- Ondanks dat veel mensen het belang hiervan aangeven, scoort de waarde vaak laag in de ranking van alle waarden. De titel lijkt de waarde niet goed te dekken.

Waarde Duurzaam ruimtegebruik

- Alle inwoners vinden deze waarde erg belangrijk. Over de manier waarop het landschap dan gebruikt of ingericht moet worden lopen de meningen sterk uit een.
- Een aantal inwoners benadrukt het belang van verduurzaming van onze energie, onze leefomgeving en onze manier van leven. Er bestaat echter spanning over welke methodes goed zijn, ook voor de lange termijn.
- Inwoners denken na over welke vorm van landgebruik zij wenselijk vinden. Er bestaat spanning over waar woningen gebouwd kunnen worden en over hoe landbouw en natuur ingericht kunnen worden. Het gebruik van de ruimte is een moeilijk vraagstuk.